

פניני הצדיקים

לעדכוניכם, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

24 שעות

מיטב השידורים
מגדולי הרבנים

ללא פרסומות.
ללא חדשות.
ללא פוליטיקה.

ערוץ 2000

האזינו לשידור החי | 03-3782000 | באפליקציה | www.radio2000.co.il

במייל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

הרב הצדיק מרדכי טברסקי זצ"ל המכונה ה'מגיד מצ'רנוביל'- נולד בשנת ה'תקל"ל (1770). האדמו"ר השני מצ'רנוביל. כשחיבה הממשלה הרוסית את נתיניה לכנות את עצמם בשם משפחה, בחר רבינו את השם טברסקי, על שם העיר טבריה, בה התיישבו תלמידי המגיד ממעזריטש. אמר הרה"ק מרוז'ין זיע"א על רבינו (שהיה דודו), כי תיבת 'מרדכי' נוטריקון: **מ'גלה ר'זין ד'אורייתא כ'בר י'וחאי**. (ההילול של הרה"ק מצ'רנוביל הוא כ' אייר, ל"ה בעומר, יומים לאחר הילולת הרשב"י, וכידוע שתוך ג' ימים להילולת הצדיק עדיין קיימת הארת בעל ההילולא, והוא פלאי). רבים שיחרו את פני רבינו. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תקנ"ח (1798) מילא את מקומו אלפי חסידים נהרו לבית מדרשו בצ'רנוביל (שאוקראינה). **בעל רוח-הקודש. גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו ונושעו. כל שמונת בניו כיהנו כאדמו"רים ברחבי אוקראינה, והיו מהבולטים בהפצת תורת החסידות באותה תקופה** ומהם יצאו כמה ענפי חסידות המונים כיום אלפי חסידים, בהם סקווירא, צ'רנוביל מרחמסטריווקא. נפטר ב- כ' באייר ה'תקצ"ז (1837). ציונו בפאתי הכפר אנטיווקה ליד קייב. הצדיק בחר בעודו בחיים את מקום קבורתו באמרו ששם אין כנסיות, וכך קול הפעמונים לא יפריע למנוחתו. חי כ-67 שנים.

סבא: ר' צבי (מצד אביו). **אביו:** ר' מנחם נחום מצ'רנוביל (מתלמידי הבעל שם טוב והמגיד ממזריטש וה'מאור עיניים'). **אמו:** מרת שרה. **נשותיו:** מרת שרה (זיווג ראשון- בתו של רבי אהרן הגדול מקרלין, נישא בשנת ה'תקמ"ג). מרת פייגא (זיווג שני- בתו של רבי דוד לייקעס תלמידו של הבעש"ט). **ילדיו מזיווג ראשון:** האדמו"רים ר' אהרן מצ'רנוביל, ר' משה מקורסצ'וב, ר' יעקב ישראל מצ'רקס, מרת מלכה (נישאה לר' יחיאל מיכל מדרוהוביטש, בנו של ר' יצחק מיאמפולה). **ילדיו מזיווג שני:** האדמו"רים ר' מנחם נחום ממקארוב, ר' אברהם מטריסק, ר' דוד מטולנא, ר' יצחק מסקווירא, ר' יוחנן מרחמסטריווקא, מרת חנה חיה (נישאה לר' דוד הורודצקי, נכדו של ר' דוד לייקיס). מרת שיינדל (נישאה לר' דב בער פרידמן מליווא- בנו של הרוז'ינר). **מתלמידיו:** הצדיקים ר' ישראל דב בער מווילדניק, ר' אברהם דב אוירבך מאבריטש (ה'בת עין'), ר' ישראל יוסף גינזבורג מדויד הורודוק. **מספריו:** **יליקוטי תורה השלם.**

○ יפר כ"ק הגה"צ רבי יהודה מסטיטשין זצ"ל: רבינו זיע"א היה נוהג לבקש מאנשיו הרבה כסף, שהיה נקרא 'אויסביטן', וגם היה אצלו עסק גדול למנות את הכסף שקיבל. ומנהגו היה שקיבל אנשים בפרטיות, ואחר זמן היה עושה הפסק בקבלת קהל, וסגר הדלת, ואח"כ פתח והיה מקבל עוד אנשים ושוב סגר, וכך חזר הדבר כמה וכמה פעמים. והחסידים היו אומרים, שבזמן שהמגיד יושב סגור בחדר, הוא עוסק בעניינים גדולים. פעם היה באיזה מקום, והיה שם מתנגד, אשר שמע מפי החסידים שבחצות הלילה נכנסות אל המגיד נשמות לבקש את תיקונן. החליט המתנגד להתחבא בארון בחדר המגיד עד לשעת חצות, ואז יוכל להכחיש את החסידים על פניהם. הוא נכנס לתוך הארון והסתגר בו כל השעות, שבהן קיבל המגיד את חסידיו. המגיד ידע ברוח קדשו, שהמתנגד מטה אוזנו לנאמר, וכאשר המשמש נכנס והודיע, שבחוף ממתנות נשים רבות ומבקשות להיכנס שאל הרבי בקול: 'האם הן עשירות או עניות?' שאל המשמש: 'מניין לי לדעת'. אמר הרה"ק: 'תסתכל על הצעפים שלהן, ותראה אם הם ממשי או מצמר'.

המתנגד שמח, שיש לו כבר מה ללגלג, והנה ראה, שהגבאי סגר הדלת, והרבי מתחיל למנות את הכסף שצבר, ומסדרו שם עם הגבאי, ושח הרבי עם הגבאי, איך שצבר היום כסף הרבה, אח"כ פתח שוב וקיבל עוד אנשים, ושוב נסגרה הדלת. ויהיה כאשר סיימו כל האנשים להיכנס לרב המגיד, והדלת נסגרה, שמע המתנגד שהוא ממקום מחבואו, איך שנכנסו כמה נשמות והחלו לדבר עם הרבי, והמתנגד הכיר את קולם, שהם היו אנשים מעירו, שכבר נפטרו ובאו לבקש את תיקונן. הוא התמלא פחד. ושמע איך שהצדיק משיב לנשמת גבר, שאין בידו להושיעו, יען שמעולם לא נתן לו הלה פרוטה אחת. שאלה הנשמה בבכי: 'ומה תקנתי?' אמר המגיד: 'בבית החיים שוכן לידך אדם, שנתן לי פעם חמש פרוטות. אם הוא יוותר למענך על זכות פרוטה אחת אוכל לעזור לך. לך ואמרי לו, שאני שלחתיך'. טענה הנשמה: 'אולי הוא לא יאמין לי?'. קם רבינו ממקומו, ניגש לארון וקרא: 'יעקיל, צא החוצה ולך עם הנשמה לבית העלמין, ותאמר שם בשמי, שאני ביקשתי למסור חלק מהפדיון לטובת הנשמה הזו', יצא הלה מהארון ורעד מפחד ללכת בלילה לאחר חצות בליווי נשמה לבית העלמין. אמר לו המגיד: 'אל תירא, קח את מקלי ולך לבית העלמין בשמי'. (החכמה מאין – סטוטשין וכן מופיע בגרסה דומה מפיהם ומפי כתבם, עמ' ל"ו, בשם הגה"צ ר' מרדכי זילבער שליט"א מסטיטשין)

בשמחת נישואיו של הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע (עם בתו של הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש זי"ע), היה כ"ק אדמו"ר מהר"ש (רבי שמואל מליובאוויטש) תינוק קטן, ובהיותם שם נעשה חולה מאוד, ובאה אמו - הרבנית של כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' ואמרה לו, שהיא רוצה לילך אצל רבינו לבקש ממנו ברכה עבור התינוק. ואמר לה הצמח צדק "אם את רוצה לילך, תלכי". הרבנית הלכה אצלו, וקיבלה בכבוד גדול, ובירך אותה ואת התינוק. **באותה עת עמדה לפניו קערה עם מרק, ואמר לרבנית, שיתנו לתינוק שתי כפות משיירי מאכלו, ואז הוא יבריא, ואמר עוד "הייתי הולך בעצמי, אך מחמת שהנני זקן וחלוש, אין בכוחי לילך, לכך אשלח את בני רבי אהרן והוא יהיה, כמו שאני בעצמי הייתי הלך ונותן לתינוק".** ואכן רבי אהרן הלך וראה את התינוק, ונתן לו מהמרק, והבריא בעזרתו ית"ש.

פעם פקדה את העיירה צ'רנוביל סופת שלגים ורעמים קשה, מיד באו עשירי העיר לפני הרה"ק רבי מרדכי זצ"ל מצ'רנוביל והתחננו על נפשם, באומרם שאם חלילה לא תפסק סופת השלגים, יישארו אביונים חסרי כול. אמר להם הרבי, שאם ימציאו לידי סכום זה וזה (וזאת כדי לפרנס צדיקים נסתרים), ייסע מחוץ לעיר והכל ייפסק. נתנו לו העשירים כאשר דרש, והוא עלה על העגלה ונסע מחוץ לעיר, שם פתח בנעימה ואמר את הפסוק (שמות ט', כ"ט) "כַּצֹּאתִי אֶת הָעֵיר אֶפְרַשׁ אֶת פְּפִי אֶל ה' הַקְּלוֹת יִחְדְּלוּ" וכו', **באותו רגע התבהרו השמיים, והשלגים פסקו.** (הג"ר נח גד ווינטרויב זצ"ל, בישישים חכמה)

הרב הצדיק מרדכי טברסקי זצ"ל המכונה ה'מגיד מצ'רנוביל'- נולד בשנת ה'תקל"ל (1770). האדמו"ר השני מצ'רנוביל. כשחיבה הממשלה הרוסית את נתיניה לכנות את עצמם בשם משפחה, בחר רבינו את השם טברסקי, על שם העיר טבריה, בה התיישבו תלמידי המגיד ממעזריטש. אמר הרה"ק מרוז'ין זיע"א על רבינו (שהיה דודו), כי תיבת 'מרדכי' נוטריקון: מ'גלה ר'זין ד'אורייתא כ'בר י'וחאי. (ההילולא של הרה"ק מצ'רנוביל הוא כ' אייר, ל"ה בעומר, יומים לאחר הילולת הרשב"י, וכידוע שתוך ג' ימים להילולת הצדיק עדיין קיימת הארת בעל ההילולא, והוא פלאי). רבים שיחרו את פני רבינו. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תקנ"ח (1798) מילא את מקומו אלפי חסידים נהרו לבית מדרשו בצ'רנוביל (שאוקראינה). **בעל רוח-הקודש. גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו ונושעו. כל שמונת בניו כיהנו כאדמו"רים ברחבי אוקראינה, והיו מהבולטים בהפצת תורת החסידות באותה תקופה ומהם יצאו כמה ענפי חסידות המונים כיום אלפי חסידים, בהם סקווירא, צ'רנוביל מרחמסטריווקא. נפטר ב- כ' באייר ה'תקצ"ז (1837). ציונו בפאתי הכפר אנטייווקה ליד קייב. הצדיק בחר בעודו בחיים את מקום קבורתו באמרו ששם אין כנסיות, וכך קול הפעמונים לא יפריע למנוחתו. חי כ-67 שנים.**

סבא: ר' צבי (מצד אביו). **אביו:** ר' מנחם נחום מצ'רנוביל (מתלמידי הבעל שם טוב והמגיד ממזריטש וה'מאור עיניים'). **אמו:** מרת שרה. **נשותיו:** מרת שרה (זיווג ראשון- בתו של רבי אהרן הגדול מקרלין, נישא בשנת ה'תקמ"ג). מרת פייגא (זיווג שני- בתו של רבי דוד לייקעס תלמידו של הבעש"ט). **ילדיו מזיווג ראשון:** האדמו"רים ר' אהרן מצ'רנוביל, ר' משה מקורסצ'וב, ר' יעקב ישראל מצ'רקס, מרת מלכה (נישאה לר' יחיאל מיכל מדרוהוביטש, בנו של ר' יצחק מיאמפולה). **ילדיו מזיווג שני:** האדמו"רים ר' מנחם נחום ממקארוב, ר' אברהם מטריסק, ר' דוד מטולנא, ר' יצחק מסקווירא, ר' יוחנן מרחמסטריווקא, מרת חנה חיה (נישאה לר' דוד הורודצקי, נכדו של ר' דוד לייקיס). מרת שיינדל (נישאה לר' דב בער פרידמן מליווא- בנו של הרוז'ינר). **מתלמידיו:** הצדיקים ר' ישראל דב בער מווילדניק, ר' אברהם דב אוירבך מאברייטש (ה'בת עין), ר' ישראל יוסף גינזבורג מדויד הורודוק. **מספריו:** **יליקוטי תורה השלם.**

○ יפר כ"ק מרן האדמו"ר מבעלז, שפעם אחת בא רבינו לעיר, שחסידיו שם היו כולם עשירים, ולכולם היו דירות מרווחות ויפות, וכל אחד רצה שהמגיד מצ'רנוביל זיע"א יתאכסן אצלו, והוא אמר, שהוא רוצה להתאכסן אצל אדם אחד, והאדם ההוא היה מפורסם כקמץ גדול, והרב המגיד זיע"א אמר לו, **שמוכן להתאכסן אצלו, רק בתנאי אם ייתן לו סכום כסף כך וכך.** השיב האיש, שכדאי לו הכל - והעיקר שהרבי יהיה אצלו, אח"כ הוסיף רבינו על הסכום, שנקב בתחילה וכן כמה פעמים והיה מוכרח הקמץ הנ"ל כל פעם להשיב הן, כי היה בין החסידים והתבייש לומר, שאינו מסכים.

בערב שב"ק היה בעל-בית הנ"ל נוהג לקנות לעצמו את המצרכים לכבוד שבת קודש לבד, וכן היה בערש"ק הלך הוא לחנות לקנות נרות לכבוד שב"ק, וראה לפניו בתור אשה אחת, שביקשה לקנות נרות גדולים וטובים ויפים, וכשביקש לאחר מכן המוכר מהאשה את התשלום עבור הנרות השיבה, שאין לה כסף, מיד התחיל המוכר לצעוק עליה: "אם כן, למה ביקשת ממני את הנרות הטובים האלו?" וריחם עליה העשיר הקמץ ושילם להמוכר בעד הנרות שלקחה.

וכן היה כשבא העשיר אצל הנחתום לקנות חלות לכבוד שבת-קודש, ופגש שם את אותה האשה לפניו בתור. הפעם ביקשה לקנות חלות גדולות ויפות וכשביקש ממנה המוכר לשלם ענתה, שאין לה כסף, וריחם עליה עוד הפעם העשיר ושילם בעדה, וכשיצא מהחנות, אמר לה העשיר: "בשלמא, בעת שקנית הנרות חשבתי שלא ידעת שהם עולים כל-כך הרבה כסף, אבל אחרי שראיתי שאין לך בכלל כסף, למה ביקשת מהחלות המעולים ביותר?!"

השיבה לו האשה: "בעלי היה עשיר גדול ומנהגו, שהיה מכבד את השבת במאכלים הטובים ביותר וכן הנרות הטובים ביותר, ולפני פטירתו מהעולם קרא לי ואמר לי, שרצונו שאכבד את השבת גם אחר פטירתו, כמו שהיה בחיים חיותו. וכן היה הרבה שבתות אבל בשבוע זה אזל הכסף ממני באמצע השבוע כבר, חשבתי שאת השב"ק לא אעשה כימי חול - וכך הלכתי לחנות וקניתי את הנרות היפים ביותר וחשבתי, שהמוכר ייתן לי את זה במתנה, והשי"ת עזר לי ומצאתי אותך, ואתה שילמת בעבורי".

לאחר מכן חזר העשיר לביתו. לביל שבת קודש בכאשר רבינו ערך את שולחנו הטהור, נשמע קול, שהעשיר חלה מאוד וזקוק לישועה גדולה. באו להזכיר אותו לפני הרב המגיד זיע"א ורבינו בירך אותו, שתהיה לו רפואה שלימה ואכן לאחר הברכה הוטב לו ב"ה. למחר באמצע הסעודה בא עוד הפעם קול שהעשיר חוליו הכביד והזכירו אותו לפני הרב המגיד זיע"א ובירך אותו שוב פעם, והוטב לו ב"ה. בסעודה שלישית הורע לו עוד הפעם, והזכירו אותו לפני הרב המגיד זיע"א. אך הפעם לא בירך ולא ענה להם. לאחר מספר דקות נפטר העשיר לבית עולמו רח"ל.

באו ואמרו לרב המגיד זיע"א, שיכול לצאת מזה קול גדול שהרב המגיד מתאכסן אצלו וגם הוציא ממנו הרבה כסף וגם נתן לאשה הנ"ל בערב שבת קודש צדקה מרובה וזהו התוצאות? השיב להם הרב המגיד, שהוא סיפר לי את כל קורות חייו וגם המעשה עם האשה הנ"ל, והכינו לו בעבור זה בעולם העליון שכר גדול, ואמו הייתה יראה למעלה, שלא יקלקל בנה בעולם-הזה מכאן ולהבא.

על-כן, ביקשה שהוא יפטר מהעוה"ז, וכן היה שהוא חלה, ואני רציתי שישאר בחיים, לכן ברכתיו ובסעודה שלישית באה אליי אמו ואמרה לי, שלא אתקש על הדבר הזה אלא היא רוצה שבנה ימות מהר, לכן הסכמתי, שיבוא בשלום על משכבו.

הרב הצדיק יוסף וולטוך זצ"ל המכונה בשם 'מנקה הרחובות' - נולד בעיירה באירופה ובעודו רך בשנים כבן שש או שבע עלה לארץ-הקודש. כאן למד תורה במסירות נפש תוך שקידה עצומה בישיבת "עץ-חיים". מהצדיקים הנסתרים אשר הסתירו את גדלותם האמיתית מעיני הבריות. ביניהם: ר' יהודה לאון פטילון (הצייר), ר' יוסף דיין, חכם מנחם מנשה, ר' משה יעקב רביקוב (הסנדלר) ועוד רבים. כינויו 'מנקה הרחובות' בשל העובדה שהיה מעלה ניצוצות ומתקנם.

גאון בנגלה ובנסתר. מ-ל"ו הצדיקים שבדור. בעל רוח-הקודש. סיני ועוקר הרים. בקי מאוד בכתבי האריז"ל ובכתבי הקודש. סלד מהכבוד והתרחק ממנו כמטחויי אש. על אף הצרות הרבות אשר פקדו אותו מבית ומחוץ, לא בא בטרוניה על כך והמשיך לחיות כהרגלו מימים ימימה באותה פשטות, פרישות ודבקות בתורתנו הקדושה. את מרבית יומו הקדיש לתורה ועבודה, וכאשר נעצמו שמורות עיניו מעייפות תוך כדי לימוד, ישן באופן כשרגליו מגולות תדיר בחורף כמו בקיץ, ובימות הקרה הסתפק בשמיכה דקה בלבד לכיסוי גופו. נפטר ב-כ' אייר ה'תשמ"ג (1983). ציונו בהר הזיתים.

סבא: האדמו"ר ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב. **אביו:** הרה"צ שמחה בונים.

אין ספק, כי הרב היה בעל רוח-הקודש, ועל כך יעידו הסיפורים המופלאים הבאים: פעם בשעת בין הערבים שהה הרב וולטוך בקבר שמואל הנביא בחברת אחד ממוקיריו, שבבעלותו הייתה חנות תכשיטים. הרב וולטוך נעמד בכניסה לקבר והחל לומר בקולי קולות את הפסוק: **"את האנשים אשר פתח הבית הכו בסגורים מקטן ועד גדול וילאו למצא הפתח"**. הוא חזר על הפסוק פעמים רבות - ואחר הוסיף תפילה קצרה. בעל החנות, שעקב אחרי מעשיו של הרב וולטוך, התפלא על הנהגתו זו אך שתק.

למחרת היום בשעת בוקר מוקדמת, התקבלה הודעה מהמשטרה ונמסר לבעל החנות כי הלילה נפרצה חנותו ע"י גנבים, והוא מתבקש לסור מיד למקום, **בעל החנות נחפז מאוד בדרכו, בדמיונו ראה את חנותו מרוקנת מכל תוכנה העשיר.**

ליבו הלם בו בפראות. כשהגיע למקום ראה את השוטרים משוחחים ביניהם בהתפעלות רבה, הוא נכנס פנימה ואז הוברר לו כי נס מיוחד אירע פה, **מערכת האזעקה של החנות לא פעלה, והגנבים חדרו לפנים החנות, אך עיניהם הסתנוונו, והס הסתפקו בכך שנטלו רק את הרכוש שהיה בחלון הראווה ולא בפנים.**

עתה הוא הבין למפרע, מפני מה אמר הרב וולטוך בערבו של יום אתמול את הפסוק: **"את האנשים אשר פתח הבית הכו בסגורים מקטן ועד גדול וילאו למצא הפתח"** (בראשית י"א). בלב מלא גיל ותודה החיש פעמיו כדי לפגוש בר' יוסף ולהודות לו על שהקדים בתפילתו רפואה למכה. אולם הרב וולטוך שתק ולא הגיב לדבריו. באותו זמן שלח אדמו"ר ר' מאיר אבוחצירא, ציר מיוחד לקרוא לבעל החנות ואמר לו: **"דע לך, שאלמלא הכוונות והייחודים שעשה הרב וולטוך ביום שקדם לפריצה- היית יוצא נקי מכל נכסיר"**.

אותה חנות תכשיטים נפרצה פעם נוספת ע"י גנבים, אך גם אז הם לא נטלו מאומה ונמלטו כל עוד רוחם בם, ומעשה שהיה כן היה: באותו יום בשעת הצהריים, שהה בעל החנות בביתו כשלתע גילה פיסת נייר מושלכת על הרצפה, ועליה כתוב הפסוק **"את האנשים אשר פתח הבית הכו בסגורים"**. בעל החנות הופתע למקרא הכתוב, ושאל את אשתו: "מהיכן פתק זה?". השניים לא הצליחו לזהות על-פי הכתב, מי הוא הכותב, ואף לא ידעו כיצד התגלגלה פיסת הנייר אל ביתם.

באותו הלילה פרצו גנבים לדירת הוריו של בעל החנות וגנבו משם את צרור המפתחות של החנות. כשהמפתחות בידיהם כיוונו את פעמיהם לעבר החנות ובשמחה רבה החלו לפתוח אחד לאחד את המנעולים. אך לפתע כאילו הוכו בסגורים, נפלה עליהם אימה גדולה ופחד ה' הכריעם.

הם השליכו את המפתחות על המדרכה שליד החנות ופתחו במנוסה כל עוד רוחם בם, מבלי ליטול כהוא-זה מהתכשיטים היקרים שהיו בחנות. הבוקר אור ולבעל החנות נודע כי נס נוסף התרחש עימדו. עתה הבין את משמעות הפתק שהתגלגל לידיו ביום אתמול, הוא חיפש את הפתק אך לשווא, הפתק נעלם כלא היה. הוא זקף את הנס, שהתחולל פה, לזכותו של הרב וולטוך שנהג תמיד להתפלל עליו ועל בני ביתו.

בחודש סיוון תשמ"א התכבד ר' יוסף וולטוך בעליה לתורה, בסיום הקריאה ביקש מהחזן לעשות "מי שברך", המברך היסה אזנו לשמוע את שם המתברך, ולהפתעתו הרבה נקב הרב וולטוך בשמו של ראש הממשלה דאז מ.ב, ובנוסף ביקש גם על הטייסים בחיל האוויר סיברכס. ציבור המתפללים תמה מאוד על בקשתו זו של הרב וולטוך ובלבם אף שחקו על מעשהו.

חלפו ימים אחדים ואז הבינו כולם על מה ולמה ביקש הצדיק הרב יוסף וולטוך לברך את ראש הממשלה ואת הטייסים בחיל האוויר, באותם הימים בוצע המבצע של הפצצת הכור הגרעיני בעירק. המבצע נשמר בסודיות מרבית ותהילות לה' יתברך זכה להצלחה מלאה, וכל מטוסי הקרב, שהשתתפו בו, שבו לשלום לבסיסם. הרס רב ואובדן נגרמו לכור הגרעיני, שיצא מכלל השימוש. ולא המשיך לייצר כלי לחימה נגד ישראל. עתה ראו הכל כי הרב ניחן ברוח-הקודש וידע על המהלך שיתבצע למרות שנשמר בסודי וזודות.

הרב שלמה אליעזר אלפנדר זצ"ל המכונה ה'סבא קדישא': נולד בשנת ה'תק"פ (1819) באיסטנבול. משפחתו מיוחסת עד לבצלאל בן אורי משבט יהודה. התייתם בגיל צעיר מאביו. כבר בילדותו היה בקי בכל מכמני התורה. בעל זיכרון מופלא, בור סוד שאינו מאבד טיפה. בעודו אברך מינוהו לחבר המועצה הרוחנית של יהודי קושטא. לאחר נישואיו החל לאסוף אל ביתו יתומים ושימש להם כאבא. כשנת ה'תרי"ב החל לשמש כראש ישיבה בישיבת הנגיד ר' אברהם פואה בקושטא, אך רבינו סירב לקבל משכורת גבוהה יותר מהמלגה שניתנה לאברכי הישיבה. ענוותנותו מופלאה. גאון בנגלה ובנסתר. מקובל. בעל קבלה מעשי. מלומד בניסים. בעל רוח-הקודש. בשנת ה'תרנ"ז נבחר על ידי קהילת דמשק כחכם באשי של דמשק.

עשירי קושטא יסדו בעבורו ישיבה, אשר העמידה גדולי עולם. לאחר מכן עלה לצפת ולאחר תקופה קצרה עבר לירושלים. הנהגות מיוחדות היו מנת חלקו: בכל בוקר היה משכים להתפלל שחרית 'ותיקין' עם הנץ החמה, מבלי להחסיר ואפילו פעם אחת. גם כאשר היה מוטל על ערש דוי בבית-החולים, תמיד התגבר כארי להתפלל השכם בבוקר. מעולם לא נהנה בכספי ציבור וסירב לקבל תמיכה. כל סכום שהגיע לידיו ניתן לצדקה. כל מעשיו והנהגותיו היו בדרך של 'הצנע לכת' וברח מן הכבוד. בכל פעם שרצה לנסוע למקומות הקדושים, לא היה מודיע את זמן נסיעתו, כדי שלא יבואו ללוותו ולכבדו. בקי היה בכל מקצועות התורה: ש"ס, פוסקים, ראשונים ואחרונים סדורים היו בעל-פה ואת תשובותיו המעמיקות עונה היה מבלי שהוצרך לעיין בספרים. הרחוב בו התגורר בירושלים קרוי על שמו. נפטר ב-כ"ב אייר בשנת ה'תר"צ (1930). ציונו בהר הזיתים בירושלים. חי כ-111 שנים.

אביו: ר' אהרון. **אמו:** מרת חווה. בנו יחידו נפטר בגיל הינקות והוא נותר ערירי כל ימי חייו. **מתלמידיו:** המקובלים הגאונים ר' דוד לניאדו, ר' יצחק נסים, ר' חיים אלעזר שפירא (מח"ס 'מנחת אלעזר'- האדמו"ר ממונקאטש), ר' חזקיהו מדיני (ה'שדי-חמד'), ר' חיים שאול הכהן דוויק, ר' יעקב חיים סופר, ר' מנחם מנשה, ר' יצחק אקריש. **מספריו:** שו"ת מהרש"א. שאר ספריו אבדו ולא יצאו לאור.

בעיר דמשק התודע רבינו לגאון ר' יצחק אבולעפיה, שהיה תלמיד חכם משכמו ומעלה אשר כל התורה הייתה ערוכה לפניו. נוהג היה לבוא לביתו של הרב אבולעפיה לעיתים מזומנות, ושני הרבנים עסקו בפלפול דאורייתא שעות ארוכות. כל אחד מהם הכיר בגדולתו של חברו. כאשר חלה ר' יצחק אבולעפיה במחלה קשה מאוד, ולא יכל היה לזוז ממקומו או לדבר. הרופאים שבדקו את הרב כבר כמעט אמרו נואש לחייו. כשהגיע הדבר לאוזניו של רבינו, מיהר לבקר את חברו ולדרוש בשלמו. כשנכנס לחדר, פתח ואמר: "חכם יצחק, הנני מבטיחו שיקום מחולי זה, אבל רק אם יאמין בכוח הבטחתי, ובאותו כוח יקום ויתחזק ויהיה בריא". ענה ר' יצחק במאמצים עילאיים: "אמן" בכוונה גדולה. ואכן, לא אחרה להתקיים ברכתו של הצדיק, ולאחר כמה ימים קם ר' יצחק מחוליו הכבד והסתובב כאחד האדם. הרופאים לא ידעו את נפשם מרוב השתוממות ופליאה, כיצד קם אדם זה מערש דווי וצועד כאחד האדם?

ימים מספר לאחר מכן יצא קול בעיר, כי אחד ממקורביו של ר' יצחק נפל למשכב ונפטר לבית-עולמו. כיוון שאותו אדם גר בשכנות לרבינו, הלך ללוותו בדרכו האחרונה, וגם הרב יצחק אבולעפיה, שהיה קרובו, הלך לגמול חסד של אמת. בעת לכתם סיפר ר' יצחק לר' שלמה: "כאשר באת לביתי והבטחתי לי, כי אקום ממחלתי - האמנתי לדברך בלב שלם. אותה שעה הנפטר, שעתה מובל לבית-קברות, היה בביתי ומילא פיו צחוק, פנה לאחד הנוכחים ואמר: "וכי סבור ר' שלמה אליעזר, כי כוחו רב כל כך? ר' יצחק חולה אנוש ודבר לא יקימו ממיטתו". "והנה, קמתי ממיטת חוליי ודברך קמו והיו. ואילו אותו אדם נענש על זלזולו בדברי חכמים ונפטר בדמי ימיו". שמע ר' שלמה את דבריו המופלאים של רעו, ר' יצחק אבולעפיה, וביקשו לשומרם כמסים עימו, לבל יפורסמו באוזני המוני העם.

פעם אחת בא אדם לשאול בעצתו של הרב אודות חלום מעורר תמיהה, עוד בטרם פנה לרב להציע את ספקותיו, פתח הרב ואמר: "הנה בעל החלומות הלזה בא. אבל אל תירא ואל תחת", ולאחר מכן פתר לו את החלום בטרם סיפר לו את החלום. מלא הערצה ופליאה לרב שב היהודי לביתו.

בשנת ה'תרע"ד (1914) רבינו הגיע לדור בעיר צפת תובב"א. אותו זמן היה תחילת מלחמת העולם הראשונה בין התורכים הגרמנים והאנגלים ועוד מדינות. הייתה לו שכנה אשכנזיה, שהייתה אלמנה ועובדת אצלו בחינם, חצי יום הייתה עובדת במקום אחר ומזה הייתה מתפרנסת, וחצי יום הייתה עובדת אצל הרב, והיא סיפרה לשכנים נפלאות ממה שראתה ושמעה. באותו זמן של המלחמה היה בארץ מחסור במזון, וכמה נפטרו ברעב, וגם נפט לא השיגו. לרבינו היה בקבוק נפט, והייתה לו מנורה קטנה מס' 3, ובזה היה מסתפק ולומד. כאשר הגיע חג הפסח, פנתה אליו השכנה ואמרה: "אדוני הרב, אני אביא מביתי מנורה גדולה יותר מס' 4 עבור ליל הסדר". ענה הרב: "תודה רבה, אבל המנורה הקטנה מספיקה לי". באותו הזמן לא היה חשמל בארץ, וסיפרה האלמנה פלא, שראתה שביליל הסדר כיצד אותה מנורה הקטנה האירה לא רק את כל הבית באור יקרות, אלא אור זה פרץ ואף זרח בכל הסביבה, והרגישה שמדובר באור רוחני.

עוד סיפרה: פעם אחת קצב ספרדי בצפת קנה שור גדול מהערבים בחמישים דינרי זהב, והביאו לשחיטה. השוחטים היו כולם אשכנזים, וגם הרב המשגיח על השחיטה היה אשכנזי. לאחר ששחטו את השור היה כשר, אבל כשפתחו את מוח השור, היתה בו שאלה, ולאחר שקלא וטריא בין הרב והשוחטים קבעו שהשור טרף, והקצב אשר שמע את זה התחיל לצעוק: "אוי ואבוי לי", כי העולם חשך בעדו שהפסיד את כל הונו. אבל תיכף נזכר, שיש בעיר צפת חכם ספרדי שבא מקושטא הלא הוא רבינו, אמר בלבו: "אני אלך אצלו, ומה שיאמר לי- אני מקבל באהבה". עזב את כולם ורץ לביתו של הרב, הצדיק ראה מרחוק, איך רץ היהודי הזה, מיד הוציא את ראשו מן החלון וצעק לו: "אל תדאג יהודי, השור כשר והכל בסדר, לך תגיד להם, שיבואו אצלי לעיין בהלכה". והוא השתומם- "מהיכן ידע הרב שאני אבוא אצלו בעניין השור?". אמר לו הרב עוד פעם: "אל תסתפק במה שאמרתי לך, אלא תביא אותם אליי מהר", וכשבאו לרבינו כיבד אותם בסבר פנים יפות, ושאלו אותו, והראה להם את הפסק של ההיתר של פוסקים מסוימים, ומצאו שדבריו נכונים והודו לו, ומאותו יום שימשוהו הרבה.

הרב שלמה אליעזר אלפנדרי זצ"ל המכונה ה'סבא קדישא': נולד בשנת ה'תק"פ (1819) באיסטנבול. משפחתו מיוחסת עד לבצלאל בן אורי משבט יהודה. התייתם בגיל צעיר מאביו. כבר בילדותו היה בקי בכל מכמני התורה. בעל זיכרון מופלא, בור סוד שאינו מאבד טיפה. בעודו אברך מינוהו לחבר המועצה הרוחנית של יהודי קושטא. לאחר נישואיו החל לאסוף אל ביתו יתומים ושימש להם כאבא. כשנת ה'תרי"ב החל לשמש כראש ישיבה בישיבת הנגיד ר' אברהם פואה בקושטא, אך רבינו סירב לקבל משכורת גבוהה יותר מהמלגה שניתנה לאברכי הישיבה. ענוותנותו מופלאה. גאון בנגלה ובנסתר. מקובל. בעל קבלה מעשי. מלומד בניסים. בעל רוח-הקודש. בשנת ה'תרנ"ז נבחר על ידי קהילת דמשק כחכם באשי של דמשק.

עשירי קושטא יסדו בעבורו ישיבה, אשר העמידה גדולי עולם. לאחר מכן עלה לצפת ולאחר תקופה קצרה עבר לירושלים. הנהגות מיוחדות היו מנת חלקו: בכל בוקר היה משכים להתפלל שחרית 'ותיקין' עם הנץ החמה, מבלי להחסיר ואפילו פעם אחת. גם כאשר היה מוטל על ערש דוי בבית-החולים, תמיד התגבר כארי להתפלל השכם בבוקר. מעולם לא נהנה בכספי ציבור וסירב לקבל תמיכה. כל סכום שהגיע לידיו ניתן לצדקה. כל מעשיו והנהגותיו היו בדרך של 'הצנע לכת' וברח מן הכבוד. בכל פעם שרצה לנסוע למקומות הקדושים, לא היה מודיע את זמן נסיעתו, כדי שלא יבואו ללוותו ולכבדו. בקי היה בכל מקצועות התורה: ש"ס, פוסקים, ראשונים ואחרונים סדורים היו בעל-פה ואת תשובותיו המעמיקות עונה היה מבלי שהוצרך לעיין בספרים. הרחוב בו התגורר בירושלים קרוי על שמו. נפטר ב-כ"ב אייר בשנת ה'תר"צ (1930). ציונו בהר הזיתים בירושלים. חי כ-111 שנים.

אביו: ר' אהרון. **אמו:** מרת חווה. בנו יחידו נפטר בגיל הינקות והוא נותר ערירי כל ימי חייו. **מתלמידיו:** המקובלים הגאונים ר' דוד לניאדו, ר' יצחק נסים, ר' חיים אלעזר שפירא (מח"ס 'מנחת אלעזר'- האדמו"ר ממונקאטש), ר' חזקיהו מדיני (ה'שדי-חמד'), ר' חיים שאול הכהן דוויק, ר' יעקב חיים סופר, ר' מנחם מנשה, ר' יצחק אקריש. **מספריו:** שו"ת מהרש"א. שאר ספריו אבדו ולא יצאו לאור.

על זיכרוננו המדהים והמופלא של הרב מובא בספר "אורות ממזרח" כי הרב הקדיש את חלק הארי מסדר יומו, ואת כל שעות לילותיו ממש לעסק התורה. זכרוננו המדהים לא עזבו. מאות ספרים שלמים זוכה היה בעל-פה. מסופר פעם שמישהו הקריא לפניו קטעים מדברי בעל "פרי מגדים" שהובאו בספר מסויים. והרב הגיב מיד: "לא מדוייק. ראיתי את הדברים לפני שישים שנה בספר "פרי מגדים" וכתוב שם אחרת". מיד בדקו ונמצא כדבריו.

ניתן להיווכח כי הרב היה בעל רוח-הקודש כפי שמובא בספר 'סבא קדישא': בחודש ניסן שנת תרע"ד, באחד מן הלילות יצאו אנשי העיר ובראשם הרב לקדש את הלבנה. לאחר שגמר לקדש את הלבנה נשא את עיניו לרקיע, מחא כף אל כף, ונאנח אנחה השוברת חצי גופו של אדם. כל הסובבים נחרדו חרדה גדולה למשמע אנחתו של הצדיק, פנו אליו ברתת ובזיע ושאלו אל הרב על מה האנחה. נענה הרב וענה בקול נוגה: "רואה אני שבקרוב תפרוץ מלחמה גדולה בעולם", ומיד פרץ בבכי מר.

ואכן, בחודש אב, התקדרו פני אירופה ופרצה מלחמת העולם הראשונה. מליוני קורבנות נפלו ונהרגו, ויהודים רבים נפלו חללים במלחמה זו. ההרס היה רב ותוהו ובוהו שררו בעולם. באותה תקופה היו קצינים ושוטרים רכובים על סוסים חולפים מדי פעם בצפת וסביבתה. באותה תקופה שיבושים רבים נגרמו באספקת מזון ומצרכים לתושבי צפת.

בתקופת מלחמה הזדמן לצפת ה'פאשה', נציב הממשלה הטורקית שהיה אחד משרי הצבא. הוא הגיע רכוב על סוס וכל נכבדי העיר צפת באו לקבל את פניו. מלווה בשני חיילים נכנס לעיר. נכבדי העיר שוחחו עימו על מצב המלחמה ועל בעיות אספקת האוכל לצפת. דבר בואו של השר נשמע גם בביתו של הרב והוא מיהר לקבל את פניו. כשנפגשו השניים הבחין השר ברב שאדם גדול הוא והתפעל ממראה פניו. הרב הגיע בליווי שנים מתלמידיו, לראשו מצנפת כמנהג חכמי קושטא. זקנו הלבן יורד על חזהו וכל מראהו אומר כבוד.

השר פנה לרב ביראת כבוד וביקש: "כבוד הרב, כיוון שאדם חשוב אתה, הואל בטובך לברך אותי". הרב השתומם למשמע הבקשה, אך השיב מיד: "ברכה טעונה ענווה. על כן ירד רום מעלתו מן הסוס ואחר-כך אברכהו". מיהר השר לעשות כדברי הרב והלה ברכו בברכות מפליגות. לאחר מכן נפרדו איש איש למקומו. כבודו והדרת פניו של ר' שלמה עשו רושם בל ימחה על השר ובזכותו דאג השר לאספקה סדירה של מזון ומים לתושבי צפת הנתונים במצוק ובמחסור.

הרב נלחם בכל תוקף כנגד המשכילים ודעותיהם הכפרניות. כל המחקרים השונים בדבר תופעות טבע לא נחשבו בעיניו והוא החדייר לבני עמו את ההשקפה התורנית של כל המאורעות והפורעניות שקורות בעולם יש יד מכוונת מלמעלה. פעם אחת נערכה בקושטא סעודת בר-מצווה בביתו של אחד מעשירי העיר. כיוון שאותו עשיר כיבד מאוד את הרב אלפנדרי הזמינו לסעודה. כמו-כן הזמין כמה מחבריו המשכילים אשר רוח חילונית נשבה מהם.

במהלך הסעודה שמע הרב כי משכילים אלו חוקרים בעניין רעידת האדמה. הם ניסו להבין מהי הסיבה שגורמת את רעידת האדמה. המשכילים החלו בוויכוח קולני כאשר כל אחד מהם משמיע את דעתו. אז פתח ר' שלמה ואמר: "דעו לכם! אפילו לפי דבריכם וחקירתכם שעשיתם אי אפשר שתהיה רעידת אדמה, הרי שאם ירצה הקב"ה שתהיה עתה רעידה, היא תתרחש מיד ובניגוד לטבע".

עוד הוא מדבר והנה רעש גדול החריש את כל העיר. נחרדו כל המשתתפים בסעודה כשראו ברבם הגדול איש מופת אשר דבר מדברו לא ישוב ריקם, אף המשכילים פחדו מפיו של הקדוש של הרב הצדיק שדבריו מתקיימים.

הרב שלמה אליעזר אלפנדר זצ"ל המכונה ה'סבא קדישא': נולד בשנת ה'תק"פ (1819) באיסטנבול. משפחתו מיוחסת עד לבצלאל בן אורי משבט יהודה. התייתם בגיל צעיר מאביו. כבר בילדותו היה בקי בכל מכמני התורה. בעל זיכרון מופלא, בור סוד שאינו מאבד טיפה. בעודו אברך מינוהו לחבר המועצה הרוחנית של יהודי קושטא. לאחר נישואיו החל לאסוף אל ביתו יתומים ושימש להם כאבא. כשנת ה'תרי"ב החל לשמש כראש ישיבה בישיבת הנגיד ר' אברהם פואה בקושטא, אך רבינו סירב לקבל משכורת גבוהה יותר מהמלגה שניתנה לאברכי הישיבה. ענוותנותו מופלאה. גאון בנגלה ובנסתר. מקובל. בעל קבלה מעשי. מלומד בניסים. בעל רוח-הקודש. בשנת ה'תרנ"ז נבחר על ידי קהילת דמשק כחכם באשי של דמשק.

עשירי קושטא יסדו בעבורו ישיבה, אשר העמידה גדולי עולם. לאחר מכן עלה לצפת ולאחר תקופה קצרה עבר לירושלים. הנהגות מיוחדות היו מנת חלקו: בכל בוקר היה משכים להתפלל שחרית 'ותיקין' עם הנץ החמה, מבלי להחסיר ואפילו פעם אחת. גם כאשר היה מוטל על ערש דוי בבית-החולים, תמיד התגבר כארי להתפלל השכם בבוקר. מעולם לא נהנה בכספי ציבור וסירב לקבל תמיכה. כל סכום שהגיע לידיו ניתן לצדקה. כל מעשיו והנהגותיו היו בדרך של 'הצנע לכת' וברח מן הכבוד. בכל פעם שרצה לנסוע למקומות הקדושים, לא היה מודיע את זמן נסיעתו, כדי שלא יבואו ללוותו ולכבדו. בקי היה בכל מקצועות התורה: ש"ס, פוסקים, ראשונים ואחרונים סדורים היו בעל-פה ואת תשובותיו המעמיקות עונה היה מבלי שהוצרך לעיין בספרים. הרחוב בו התגורר בירושלים קרוי על שמו. נפטר ב-כ"ב אייר בשנת ה'תר"צ (1930). ציונו בהר הזיתים בירושלים. חי כ-111 שנים.

אביו: ר' אהרון. **אמו:** מרת חווה. בנו יחידו נפטר בגיל הינקות והוא נותר ערירי כל ימי חייו. **מתלמידיו:** המקובלים הגאונים ר' דוד לניאדו, ר' יצחק נסים, ר' חיים אלעזר שפירא (מח"ס 'מנחת אלעזר'- האדמו"ר ממונקאטש), ר' חזקיהו מדיני (ה'שדי-חמד'), ר' חיים שאול הכהן דוויק, ר' יעקב חיים סופר, ר' מנחם מנשה, ר' יצחק אקריש. **מספריו:** שו"ת מהרש"א. שאר ספריו אבדו ולא יצאו לאור.

אחת הגזרות הנוראות, שגזרו התורכים באותה תקופה, הייתה גזרת הגיוס לצבא העותמני. תנאי החיילים היהודים היו קשים מנשוא, ורבים נאלצו לאכול מאכלי טריפה, לעבור על חילולי שבת ועל איסורים נוספים. בזמן שהותו של הרב בצפת פנו אליו שני תלמידי חכמים בבכיות עצומות, היות שהצבא מכריח אותם להתגייס לשירותיו, ואין להם מושיע. הראשון היה ר' מכלוף והשני ר' משה. רבינו אמר להם: "אל תפחדו ואל תיראו מפניהם כי אין להם רשות לגייס אתכם לצבא". יצאו השניים צוהלים ומעודדים בכוח הבטחתו של הרב. כעבור זמן נשמעו נקישות בדלת ביתו של ר' מכלוף. בפתח עמדו שני חיילים תורכים ובידם צו גיוס. מכתב נוסף נשלח גם לר' משה. השניים נאלצו להצטרף לחיילים, שכן רע ומר היה סופו של המסרב פקודה. אך הם לא שכחו את הבטחתו של הרב וביקשו לראות, מאין תבוא הצלתם.

לאחר יומיים רכיבה הגיעו לעכו, שם הייתה אחת ממפקדות התורכים. נכנסו החיילים לאחד מבתי המרזח בעיר כדי לשתות יין ולהשתכר. את ר' מכלוף ור' משה קשרו באזיקים לאחד העמודים ליד בית-המרזח, כדי שלא יברחו. לאחר כשעה, בעת שהתגוללו אותם חיילים בבית-המרזח, עבר פרש תורכי. כאשר ראה אותם קשורים לעמוד, פנה אליהם בתימהון: "מדוע כבולים אתם לעמוד?". סיפרו לו, כי קיבלו צו גיוס, ושני החיילים, אשר באו עימם, נכנסו לבית-המרזח וקשרו אותם לעמוד. חמתו של הפרש בערה בו ואמר: "אני סגנו של מפקד הצבא התורכי כולו, ואני מחליט לשחרר אתכם מיד!". בעודו מדבר, הוציא מפתח מדש בגדו, פתח להם את האזיקים ושחררם. ר' מכלוף ור' משה חזרו מיד לצפת. הם ראו עין בעין את גדולת רוח קודשו של הרב שלמה אליעזר, אשר חזה מראש כי ישוחררו מן הצבא.

מסופר, שבצפת גר איש תם וישר. גר ושמו ר' בנימין זאליץ. עובד ה' היה, ואושר נסוך על פניו תמיד. רק דבר אחד העיב על לבו, זה 15 שנים שהוא ואשתו נשואים, ועדיין לא זכו להיפקד. פעם אחת פרצה קטטה בין ר' בנימין לשכנו. במהלך סערת הרוחות השכן קיללו ומרצות, ואף העז להטיח בשכנו: "הלא ערירי אתה, וערירי תישאר כל ימי חיך".

דברי השכן האכזרי פצעו את לבו כמהלומת חרב. עיניו זלגו דמעות, עד שלא הצליח לעצור ברוחו ופנה אל ר' שלמה אליעזר בדברי תלונה על אותו אדם. כששמע הצדיק את דברי ר' בנימין, צערו וכאבו, השיב לו: "אל תדאג במאומה. בעזרת ה' יתברך ובכח תורתנו הקדושה אני מבטיחך כי בזו השנה תיפקד ותזכה לבן זכר". כששמע ר' בנימין את דברי הרב, נתמלא שמחה, כיוון שידע שדברי הרב לא הולכים ריקם. ואכן כך היה, עוד באותה שנה נפקדה אשתו, וילדה לו בן זכר. ר' בנימין ערך סעודת ברית גדולה לכל אנשי צפת. כל גדולי העיר וחכמיה נמנו על המוזמנים. ובראשם ר' שלמה אליעזר. בלב נרגש הודה האב לרב על ברכתו, ואף כבדו בסנדקאות.

יפורי מיסתורין הילכו בירושלים על הרב אלפנדר, על כוח תורתו בנגלה ובנסתר ועל ניסים ונפלאות, שהתרחשו בביתו. באחד מלילות החורף הקרים בירושלים. רוחות עזות שרקו, וממטרים עזים הותכו ארצה. אחד מהמקורבים נכנס אל חדרו של הרב כדי להגיש לו את ארוחת הערב, והנה לתדהמתו גילה, כי הרב שוכב במיטתו ללא רוח חיים. מיד רצו להבהיל את ד"ר ולאך מבית-החולים שערי צדק, שהיה בקרבת מקום. לאחר בדיקה קצרה נאלץ הרופא לקבוע את פטירתו.

השמועה הקשה נפוצה בקהל, ואנשי ה'חברא קדישא' החלו לטפל בסדרי הלוויה. שעות אחדות חלפו, אחד הנוכחים בבית נכנס לחדר, שבו הייתה מונחת המיטה וביקש לראות את פניו ההדורות של ה'סבא קדישא'. להפתעתו, עיני הנפטר היו פקוחות. עוד הוא בווה במחזה, והנה הרב קם ממיטתו כאחד האדם. זעקות שמחה נשמעו מפיו. אנשים רבים רצו לחדר, כשהם מביטים בתדהמה במת-החי. כשראה הרב את כל הנאספים, אמר: "ודאי, חשבתם, כי נלקחתי מהעולם, ואכן נכון הדבר. נשמתי עלתה לשמיים אך עם עלות השחר החליטו בבית-דין של מעלה להשיבה חזרה". ניצבו הנוכחים בבית במקומם המומים למראה הנס הגדול, ולא יכלו להוציא מפייהם הגה מרוב תדהמה.

האדמו"ר הרב מרדכי שרגא פייבוש פרידמן מהוסיאטין זצ"ל - נולד ב-כ' אייר ה'תקצ"ד (1834) בסדיגורה שברומניה כבנו השישי וכבן זקונים של אביו. נקרא על שם דוד זקנו הרה"ק רבי מרדכי מצ'רנוביל. אביו העיד עליו כי נשמתו הינה גבוהה שלא הייתה בעולם כבר אלפיים שנה! כבר בילדותו נודע בשקדנותו המופלאה. ארבעה חודשים לאחר נישואיו נפטר אביו. בתחילה ישב יחד עם אחיו וכיהן בפוטיק, ועל אף שהיה צעיר האחים היה הראשון שעזב. בשנת ה'תרי"ב (1851) בהיותו כבן שבע-עשרה שנה בלבד, החל לשמש כאדמו"ר בעיירה מיקוליניץ. שם התחיל להנהיג את חסידיו במשך שלוש שנים. תוך זמן קצר התפרסם כל כך עד שהאדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז (ה'דברי חיים) בא לראותו.

בשנת ה'תרט"ו (1854) עבר לסטריסוב. בשנת ה'תרכ"ה (1865) בהיותו בן שלושים עבר להוסיאטין שבאוקראינה יחד עם חסידיו ומשפחתו. לפני בואו הייתה בעיר זו קהילה קטנה מאוד של יהודים, אך עם בואו החלה הקהילה לגדול ובמקביל החלה העיר להתפתח. רבינו הקים את חסידות הוסיאטין ועמד בראשה כאדמו"ר הראשון של חסידות זו. הקים מקוואות, בתי כנסת, בתי מדרש, בתי ספר וכל התשתיות הדרושות, כדי לקיים אורח יהודי. מסופר כי נשמות רבות פנו אליו כדי לקבל את תיקונן. נפטר ב-כ"ב אייר ה'תרנ"ד (1894) בהוסיאטין שברוסיה. חי כ-60 שנים. בנו, ר' ישראל המשיך את דרכו והיה לאדמו"ר השני של חסידות זו.

סבא (מצד אביו): ר' שלום שכנא מפראהביטש. **אביו:** האדמו"ר ר' ישראל

פרידמן מרוז'ין. **אמו:** מרת מלכה. **אשתו:** מרת ברכה דינה בת רבי דוד צבי קובלנסקי (בת אחות אמו, בנותיו של רבי משה אפרתי מברדיטשוב- נישא בשנת ה'תר"י 1850). **מרבתי:** אביו, ר' ישראל. **בניו:** האדמו"ר ר' ישראל (בנו בכורו, שימש כאדמו"ר השני של חסידות הוסיאטין. נקרא על שם סבו האדמו"ר ר' ישראל), ר' שלום יוסף מהוסיאטין (נישא למרת חיה, בת ר' אפרים מרגליות ממאצ'וב. הסתלק לבית עולמו בחיי אביו). **בנותיו:** מרת גיטל (נישאה לאדמו"ר ר' יצחק מאיר העשיל מקופיטשניץ, מייסד החסידות), מרת חווה (נישאה לאדמו"ר ר' מנחם נחום פרידמן מבויאן צ'רנוב'ץ).

○ יפר כ"ק אדמו"ר רבי יצחק מהוסיאטין זצוק"ל: "הדודה גיטלי מאמזאהן ביתו של הס"ק מרוז'ין סיפרה, שאחיה, האדמו"ר הזקן ר' מנחם נחום פרידמן משטפנשט ביקר אצלה כשנתיים לפני פטירתו, ואמר לה בזה הלשון: 'יש לי ב"ה אחים חשובים, והחל לפרט בחינותיהם. 'אחי מסדיגורא- רוצה ויכול. אחי מלעווא- יכול ואינו רוצה. אחי מטשורטקוב- אילו הייתי הבורא עולם, הייתי מוסר בידו את הנהנת העולם, כדי שלא יטרידני בבקשותיו התדירות עבור בני ישראל. אחי מהוסיאטין- בעת אמירתו 'שמע ישראל', יכול הוא להחיות מתים!'. ובסיימו את דבריו שאלה אותו אחותו: 'אמור נא אחי ובאיזה בחינה אתה בעצמך?' - 'לי די בזה, שיש לי אחים כאלה', השיב לה".

כשרבי שלמה טלינגטור סיפר את הדברים לפני זקני זי"ע, ענה זקני ואמר: "כן, כן, נכונים הדברים. בחצר ההויף בהוסיאטין חפרו פעם בור עמוק, ואחד מאנשי החצר בא לראות ולבדוק את הבור, וקשר את עצמו לחבל, שהיה קשור לסביבות הבור, והחל להשחיל את עצמו לתוך הבור. לפתע נשבר החלק העליון של הבור וניתק את החבל, והאיש נפל מגובה רב לקרקעית הבור, וכאשר הוציאוהו- לא היתה בו רוח חיים. רצו מהר אל רבינו לספר לו את אשר קרה, ולקח הצדיק את הדבר לליבו", כאן הפסיק זקני את סיפורו ושתק כמה רגעים, ואחר כך ענה ואמר, כאשר בת שחוק על פניו, "והסוף היה, שהיהודי שלא הייתה בו רוח-חיים קם ונשאר בחיים". (שיח יצחק, הוסיאטין, עמ' קמ"ו)

באחת הפעמים ישב רבינו במוצש"ק דבוק ברעיונותיו הקדושים כדרכו בקודש. משמשו הגיש לפניו את החמין במוצאי שבת, כוס קפה, אבל רבינו כלל לא הרגיש בדבר, וכוס הקפה התקררה לגמרי. המשמש הכין כוס קפה בשנית עבור הצדיק, אך המקרה חזר בשנית, וכוס הקפה התקררה. כשהעיר המשמש לרבינו, שכבר הביא פעמיים כוס קפה לצדיק, ורבינו אינו שותה, או אז התעורר מדביקותו ואמר למשמשו:

"הנה כשהנשמה יתירה יורדת למטה בערב שבת לשכון אור בתוך גוף האדם, הנשמה שבתוך האדם מבקשת מהנשמה יתירה שיעשה לה טובה נפשית, וכשמגיע מוצאי שבת, והנשמה היתרה מוכנה לעלות למקור מחצבתה, שואלת הנשמה שבאדם את הנשמה היתרה, אם היא עשתה לה טובה. ואם התשובה היא חיובית, הרי טוב, אבל אם הנשמה היתרה אומרת, לא די שלא עשיתי טובה עבורך, אלא אפילו עבורי לא עשיתי כלום, ואולי גם קלקלתי, הרי אז מתחילים הנשמות לבכות נורא". וסיים רבינו בלשון קדשו: "כששומעים את הבכיה, איך יכולים לשתות?!". (נר ישראל-רוז'ין, ח"ה עמ' רצז)

○ יפר הרה"ח ר' משה מעד ז"ל ששמע מחסידים שהיו בשעת מעשה, שפעם אחת נסע רבינו לטייל והגיע למקום מסוים. ירד הרה"ק מהעגלה ושלח את הגבאי שיגש לכוורת של דבורים, שהייתה שם ויפתח אותה. הגבאי פחד מאוד לעשות כן, שהרי הדבורים יצאו נגדו ועלול הוא להיעקץ, אבל לא הייתה ברירה, שהוצרך לציית להרה"ק. ניגש הוא אל הכוורת ופתחה, וברח תיכף. כשפתח את הכוורת לא יצאו דבורים, אלא נחש מסוכן מאוד. הרה"ק עמד וסמך את סנטרו על מקלו. הנחש ניגש אל הרה"ק וסייב גופו לפני הרה"ק עד שראשו היה נגד פני הרבי. הרה"ק הסתכל על הנחש, והנחש הסתכל על הרה"ק, ותיכף הנחש נפל מת. לאחר מכן עלה רבינו לעגלה ואמר לגבאי השני: "הוא היה אברך טוב, אבל מעט גאוה הייתה בו". (שיח זקנים, ח"ד עמ' י"ד).

האדמו"ר הרה"ק רבי יהושע השל מדינוב זצ"ל- נולד בברטש. בגיל רך שלחו אותו הוריו ללמוד תורה מפי הדיין מריבטיטש. בהמשך למד אצל ר' זושא מאניפולי ואף יצא עימו לגלות למשך שנה שלימה. לאחר מכן חזר לברטש. גם לאחר נישואיו היה שקוע בארבע אמות של הלכה, קדושה וחסידות. העיד תלמידו הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב (מח"ס ה'בני יששכר') כי **אצל רבו היה רגיל אליהו הנביא ללמוד עימו ומגלה לו את צפוני התורה.**

כאשר אחד מחסידיו בברטש בא פעם אל הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זיע"א, שאל אותו ר' מאיר: "מה נשמע שם, במקום שהיה אליהו הנביא רגיל להסתובב". בשנת ה'תק"ן (1790) התקבל לרבנות דינוב ובה כיהן כחצי יובל שנים. בעל רוח-הקודש. בספר 'מליצי אש' כתוב, שהיו נוסעים אליו אלפים ורובות מישראל. מלומד בניסים. בשנתו האחרונה עקב מחלה נוסף השם משה לשמו. נפטר ב-כ"ג אייר ה'תקע"ד (1814). ציונו בדינוב.

אביו: ר' אריה לייב (שימש כאופה, הוא ואשתו היו אופים את הבצק עבור עניים, שלא יכלו לעשות כן ובנוסף אימו הייתה מכינה קערת בצק והוסיפה לכל עני עוד חתיכה).
אשתו: מרת רחל. **מרבתי:** ר' זושא מאניפולי, ר' לוי יצחק מברדיטשוב, רבי יחיאל מיכל (המגיד מזלוטשוב), ר' מרדכי מנשכ"ז, ר' משה לייב מסאסוב, ר' מנחם מנדל מרימנוב. **מתלמידיו:** הרה"צ ר' צבי אלימלך שפירא (ה'בני יששכר').
ילדיו: הרה"צ ר' שמואל החסיד, הרה"צ ר' דוד יהודה לייב (שהיה בעל כח ראה רוחנית), מרת אסתר מלכה (נפטרה בצעירותה). **חתני:** הרה"צ ר' יצחק צבי מדינוב, הרה"צ ר' משה מאיר היילפרין. **דברי תורתו נמצאים בספרים: בני יששכר - יהנותן אמרי שפר - תולדות אדם.**

פעם אחת ציוה הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע לאשתו, שתיסע לדינוב לתת קוויטל לרבי יהושע, ותכתוב בו, שמכיוון שבעלה אינו מתנהג בדרך הישר – אין להם ממה להתפרנס, והעניות שורת בביתם, והזהיר אותה שלא תגלה את זהותה. מיד כשמסרה את הקוויטל, הרגיש הרה"ק רבי יהושע ואמר: "הייתכן שבעלך אינו מתנהג בדרך הישר? והרי בתורתו ובעבודתו הוא מאיר בכל העולמות!".

ועוד אמר: "איך הוא כותב על עצמו שהוא חוטא, הרי אני רואה שבשמיים רועדים שרפי מעלה מגודל עבודתו הקדושה". כששמעה זאת שאלה: "אם כן מדוע מתנגד לו האדמו"ר הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ כל כך?". הסביר לה שמלאכים ושרפים מקנאים בבעלה, ומחלוקתו של הרה"ק מרופשיץ זי"ע היא לטובתו להצילו מידם.

○ **סיפור הרה"ק רבי חדל מזינוב זי"ע:** "פעם יצא רבינו לדרך וסר לבית יהודי אחד. כשהלך לדרכו ויצא היהודי ללוותו, שמע נער נוכרי בוכה. שאל את מארחו: 'מי בוכה?', וענה לו שהוא המשרת שלו. ביקש הרה"ק רבי יהושע מהיהודי לשאול את הנער, מדוע הוא בוכה, וענה מפני שגנבו לו את חבילתו. אמר הרבי ליהודי: 'אמור לו, שחבילתו מונחת על הקורה במחסן התבואה, במקום שהוא עצמו הניח אותה ושכח ממנה'. הלך לשם הנער, ואכן מצא את חבילתו. סיפר הרה"ק רבי דוד זי"ע, כי הגוי אמר אחר כך: 'בוודאי הרבי גנב את החבילה והניחה שם, שאם לא כן, מניין לו לדעת היכן היא מונחת?'."

הרה"ק רבי דודל מדינוב זי"ע שמע פעם, שמדברים לידו מרבי יהושע זיע"א. נענה ואמר: "הוא הרי החיה עופות מתים!". וכך סיפר: "הגה"ח ר' משה רובינפלד מגרוזשיווילי שליד ברטש הלך פעם לפני יום כיפור לדינוב אל מחותנו הרה"ק רבי יהושע, וטרח לשאת עימו עופות לכפרות בשבילו. כשנכנס לרבינו קרא: 'הבאתי כפרות!'. כשהוציא אותם מהשק, ראה שהם מתים, והצטער צער רב על שטרח לסחוב כחמישים קילומטר לשווא. רבינו לא היה יכול לשאת את צערו, ולראותו מדוכדך אמר לו: "מדוע הינך מיצר כל כך, הרי הם לא מתו רק קפאו מהקור. הנח אותם ליד התנור, ותראה שיתחממו ויתחילו ללכת". עשה כן ר' משה והניחם ליד התנור, עד שרבינו ניגש אליהם, צעק אליהם: "שאל! שאל!", ופרחו למטה. **מכל מקום חילק את העופות לעניים, כי לכשעצמו לא רצה ליהנות ממעשה ניסים.**

יהודי מהונגריה בא לשאול בעצת האדמו"ר הרה"ק הרבי ר' מנחם מנדל מרימנוב זיע"א ואמר מכיוון שמנוח אצלו טבק רב למכירה, ואין לו קונה כראוי כי המחירים ירדו מאוד, ועוד לווה כסף רב של אחרים, מה יעשה. האם ימכור בכל מחיר, יעשה עני מרוד ויפסיד ממון אחרים, או מוטב שלא ימכור, וימתין אולי שער הטבק יעלה? ענה לו ר' מנדל, שימכור בכל מחיר שיכול, כי **אחר כך המחיר ירד עוד יותר.** ברם היהודי לא רצה להיות עני, ועוד יותר להפסיד ממון אחרים, כמו בימים הקדומים שיהודי חשש יותר לממון הזולת מהממון שלו, ועל כן נסע לדינוב לרבינו. הורה לו הצדיק לחכות לשנה הבאה, והוא אכן שמע בקולו.

בשנה הבאה שרר חום עז בהונגריה, ונשרפו שדות הטבק. מחירו של הטבק התייקר, ורק אז מכר היהודי את הטבק שברשותו, והרוויח סכום רב. נטל עימו שתי חביות יין, ונסע אל שני הצדיקים. בבואו לרימנוב נתן חבית אחת לרה"ק ר' מנדל זיע"א. אבל הוא אמר לו, שחבית זו אינה שלו. התבונן היהודי וראה, שאכן טעה, ואותה חבית התכוון לתת אותה לרבינו בדינוב. בהיותו חסיד של הרבי ר' מנדל סיפר לו, מדוע רוצה להודות לרבינו באמצעות חבית זו, כי הרה"ק רבי יהושע אמר לו שלא למכור, על כן מביא לו עתה חבית יין. אמר לו הרה"ק ר' מנחם מנדל: "**ומה אעשה, ורבי יהושע שורף טבק של מדינה שלימה, כדי להיטיב ליהודי אחד.**"

האדמו"ר הרב מנחם מנדל מוֹנְדֵר זצ"ל האדמו"ר מקאסוב ירושלים- נולד בכ"ח בניסן ה'תרצ"ד (1934) בעיר ברהומט שברומניה. משחר נעוריו החל לעבוד את בוראו בדחילו ורחימו, בתפילות ובהתמדה בתורה, והכל העידו עליו כי לגדולות נוצר. לאחר כיבוש העיירה ברהומט על ידי גרמניה הנאצית בשנת ה'תש"א (1940) הוגלה עם משפחתו ויהודי העיירה לסטרוז'ניץ, ובהמשך ליידיניץ שבבסרביה, ולטראנסניסטריה. משם הגיעו למוגילב. לאחר השואה הגיע עם אביו ואחותו לארץ ישראל והתגורר בשכונת בתי אונגרין שבירושלים. למד בישיבת ויז'ניץ בבני ברק והיה מקורב לאדמו"ר ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ. כיהן כמשגיח רוחני בישיבות 'לפלגות ראובן', ויז'ניץ, סאטמר, אמשינוב ועוד. היה ר"מ בישיבת אור אליעזר אושפיצין ומסר שיעורים בגמרא בבית מדרש פאפא בירושלים.

עם השנים הפך לאדמו"ר מקאסוב ירושלים במיוחד היה מומחה לענייני חינוך הבנים ורבים שיחרו לפתחו ליהנות ממנו עצה ותושייה, לקבל את ברכתו והבטחותיו. גדול ה'מכניס אורחים' בעיה"ק ירושלים! כשבמשך השנים, אכלו אצלו מדי שבת וחג רבבות ואלפי ישראל עניים, חסרי בית וחסרי משפחה בביתו הדל והצנוע ברח' חגי 16 יחד עמו ביד רחבה ובכבוד הראוי. **בעל מעשה חסד מופלאים. ענוותן מופלא.** בחודשים האחרונים חלה במחלה ממארת, אך הסתיר את יסוריו ומכאוביו, והמשיך ביתר שאת לעבוד את הבורא, ולהכניס אל ביתו נדכאים ושבורי לב, לשמוע את מצוקותיהם ולתת להם לחם לאכול. נפטר ביום שבת קודש, כ"ד באייר ה'תשע"ג (2013). חי כ-79 שנים. ציונו בהר-הזיתים. בנו, ר' פנחס יוסף ממשיך דרך אביו כאדמו"ר מקאסוב ירושלים.

אביו: ר' משה (מיוחס לר' משה טייטלבוים הראשון, בעל ה'ישמח משה'). **אמו:** מרת חיה דוכנר הי"ד (שהלכה לעולמה בשואה האיומה). **אשתו:** מרת ברכה (בת ר' אלעזר בריזל). **מרבתי:** ר' יהודה הורביץ מדז'יקוב (רבו המובהק), ר' מאיר חיים הגר (בעל 'אמרי חיים'), ר' אהרן רוקח מבעלז. **ילדיו:** שבעה בנים ושש בנות: **בניו:** ר' חיים אהרן (מו"צ העדה החרדית בשכונת יפה נוף בבית שמש), ר' אברהם (רב בית-המדרש קוסוב בלונדון), ר' ישראל (ראש כולל ויז'ניץ מונוסי), ר' נפתלי (ר"מ בישיבת תולדות אברהם יצחק), ר' פינחס יוסף מירושלים (ממלא מקום אביו בהנהגת המניין בכותל המערבי ואירוח הבחורים), ר' דוד מרת חיה (נישאה לר' יוסף יואל קאהן), מרת רייזל (נישאה לר' יוסף קדיש ברנסדורפר, רב בשכונת בית ישראל), מרת אסתר (נישאה לר' אהרן קאהן), מרת חנה (נישאה לר' יהושע אשר כהנא, רב קהילת משכנות הרועים ומו"צ של העדה החרדית).

מרבינו ניתן ללמוד מידת 'הכנסת אורחים' מהי – שכן ביתו היה פתוח לרווחה בפני כל אדם באשר הוא: חסידים, ליטאים, ספרדיים וכו'. אנשים חסרי בית לא היו צריכים להודיעו על בואם לפני שבת, ולא היו צריכים לחכות להזמנה ממנו כדי לבוא ולאכול אצלו סעודות שבת. לא היו אצלו זמנים לסעודות. הסעודות נמשכו שעות ארוכות, כשכל אחד יכול לבוא מתי שנח לו, באיזה שעה שירצה. לאכול כמה שהוא רוצה – **ולא אמר אדם מעולם רעב אנוכי!**

היה זה מחזה מרהיב לראות, איך שכל כך הרבה אנשים נדחקים בחדר האוכל הקטן והצנוע שלו לסעודת שבת. בצדדי חדר האוכל היו לו קרשי עץ רחבים עם מקלות של עץ, וכשנכנסו עוד כמה יהודים לסעוד לבם ולא היה להם מקום, היה נוטל שני מקלות, מניח עליהם קרש עץ רחב ומכין להם שולחן לשבת אצלו. הוא היה מגיע לכל פינות החדר. כל אימת שהיה חסר מקום, היה מצליח למצוא איזה פינה נידחת ושכוחה, ומכין שם שולחן. **השולחנות היו ערוכים בכל מיני צורות ואופנים שונים, כמה שרק היה שייך.**

אם לאחר כל השתדלויותיו עדיין היה חסר מקום, מכיוון שהאורחים היו יכולים להגיע בהמוניהם, באופן שלא ציפה לכך כלל. אזי במקרה זה היה שולח את בניו, שילכו לאכול מתחת לשולחן, ובמקומם הושיב את האורחים שהגיעו אז. לא אחת העידו האוכלים שם, כי היו מרגישים במשהו שזז ליד רגליהם מתחת לשולחן, וכשהתכופפו לבדוק, מה נוגע ברגליהם, היו רואים את ילדיו של האדמו"ר מתחת לשולחן עם צלחות בידיהם ואוכלים...

מספרים סיפור נפלא, שמתוכו ניתן ללמוד, עד היכן הגיעה מידת ההכנסת אורחים הנוראה של רבינו, והתנהגותו שהיתה בפשטות מופלאה ביותר. פעם אחת נפגשו שני יהודים ספרדיים ליד הכותל המערבי, ובדיוק אז עבר לידם הרה"צ רבי מנחם זצ"ל, אמר אחד מהם לחבירו "הנה כאן הולך האדמו"ר מקאסוב, לך תבקש ממנו ברכה". אמר לו השני "זה לא אדמו"ר, אל תבלבל לי את המח!". אמר לו חבירו "הוא כן אדמו"ר!" ענה לו השני בחזרה: "מה פתאום, הרי אני אוכל עמו ביחד כל שבוע אצל מוֹנְדֵר..."

יהודי אחד ראה פעם, איך שאדם נכנס בבית רבינו בליל שבת, והלך למטבח, ומילא לעצמו צלחת טשולט חם. אמר לו אותו יהודי: "סליחה, אבל הטשולט נועד לאכול לשבת בבוקר!". החזיר לו הלה: "אני עושה את זה כבר שלושים שנה, ואתה אומר לי מה לעשות?!"...

יפר הגאון החסיד ר' מרדכי גנוט שליט"א (בעל "לוח דבר בעתו"), שרבי מנחם מנדל זצ"ל היה נוהג לסחוב בעצמו את כל עשרות החלות שהיה צריך למאות היהודים מהחנות עד לביתו. הוא לא סמך על אף אחד שיביא לו את זה, רק הוא בכבודו ובעצמו הלך לחנות בערב שבת קודש, ומילא שתי שקיות גדולות עם חלות ונשאם על כתפיו – אחת על כתף ימין ואחת על כתף שמאל. וכמובן, שהוא היה צריך ללכת יותר מפעם אחת אל החנות כדי לקנות את החלות שיצטרכו לו בשבת, ואף על פי כן לא חס על כבודו וכוחו, והוא הלך כמה פעמים לחנות ונשא הכל על שכמו והביאם לביתו בעצמו. **הסיפורים הנפלאים הובאו מתוך העלון הנפלא 'נועם שיח' אב"ד סאנטוב שליט"א**

האדמו"ר הרב אליעזר צבי סאפרין זצ"ל מקומרנא - נולד בשנת ה'תקצ"ז (1830) בסמבור. שנות ילדותו עברו עליו מתוך עוני, רעב, סבל ודוחק גדול. אך כל אלו לא הפריעו לו לשקוד על התורה. שנים רבות למד אצל אביו, ממנו רכש קנייני תורה, מידות תרומיות, אהבת ישראל ויראת שמים. רבינו כאביו זכה להיות מתמיד גדול בתורה וביאר היטב סוגיות קשות וחמורות, הן בנגלה והן בחכמת הנסתר, והיה כמעין המתגבר.

כשנפטר אביו הקדוש כבר היה רבינו מפורסם כאחד מגדולי הדור. כל חסידי אביו קבלו עליהם את מרותו. אף רבים מחסידי זידיטשוב באו להסתופף בצל קורתו. **גאון בנגלה ובנסתר. ענוותן מופלא. בעל רוח-הקדוש. רבים פנו אליו ונושעו. מלומד בניסים.** עם כל זאת היה שפל רוח ושבור ברוחו כל כך, כאילו היה הבריה העלובה ביותר עלי אדמות, כאילו היה החוטא והפושע הגדול בדורו. מהרהר בתשובה בכל עת, בוכה על עוונותיו ומפשפש במעשיו. נפטר ב- כ"ד באייר ה'תרנ"ח (1898). חי כ-68 שנים. ציונו בקומרנא שבאוקראינה.

אביו: האדמו"ר ר' יצחק אייזיק. **אמו:** מרת גיטל (בת ר' אברהם מרדכי מפינטשוב). **אשתו:** מרת חנה שרה (בת הנגיד ר' יוסף שהנר מטורקא). **מרבתינו:** אביו, ר' יצחק אייזיק, ר' משה מסמבור (דודו), ר' יהודה צבי מרוזלא, ר' חיים הלברשטאם מצאנז. **מתלמידיו:** ר' שלמה יעקב, הגאון המקובל ר' מנחם מנדל יצחק, המקובל ר' אהרן אריה מרוזלא, ר' יוסף מאיר מספינקא. **ילדיו:** האדמו"ר ר' יעקב משה (ממלא מקום אביו), רבי מנחם מוניש (אב"ד פלשטין), ר' אברהם מרדכי סבוריסלב, רבי פנחס נתן (רבה של רודיק), מרת ציפה (נישאה לר' יהודה צבי מרוזלא השני).

מספריו: **ידמשק אליעזר-** פירוש על הזוהר (7 חלקים) • **אור עינים-** על הקבלה (2 חלקים) • **בן ביתי-** על התורה ועל תהלים • **ראש ביתי-** על תיקוני זוהר • **זקן ביתי-** על פרקי אבות וסיום הש"ס • **אבי עזרי-** על הזוהר

הגה"ק רבי חיים יעקב מקאמרנא זיע"א מח"ס ה'פרי חיים' סיפר, שבעיר באריסלאב היה דר אחד מחשובי חסידי קאמרנא ושמו רבי צבי, והיה לו בית מרחץ, פעם נכנס אליו גוי אחד

מכסף גדול ובקי בשירטוטי הידים, והראה לו בן החסיד הנ"ל את ידיו, ואמר לו, שרואה בשירטוטי ידיו שבעוד כמה שבועות יהיה בן י"ג, ויחגוג שמחת הבר מצווה, ולמחרת יום הבר מצווה ימות!

התחיל הנער לבכות מדברי הגוי, וסיפר הדבר לאביו, תיכף ומיד אסר העגלה ונסע לקאמרנא, אל רבינו הקדוש בעל הדמשק אליעזר זיע"א, אמר לו רבינו הקדוש: "דברי הגוי אמת, אבל אני מבטלם, ואין לך ממה לפחד, וכל דברי הגוי יהיו מעתה בטלים ומבוטלים, וסימן שדבריי כנים, כשתחזור לביתך תשמע שהגוי המכסף מת במיתה משונה", וכן היה. והאריך בן החסיד הנ"ל עוד הרבה שנים והיה מגדולי חסידי קאמרנא, ושמו היה רבי יחזקאל מבאריסלאב.

הרה"ח רבי צבי הירש קאלטער ז"ל סיפר, שהיה בעל תפילה בבית מדרשו של הראב"ד הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק הלוי רייזמאן זצ"ל בבית המדרש דחסידיים בתי וורשא, שאחיו היה לו בן שנולד אילם ל"ע, ומיום היוולדו לא הוציא הגה מפיו, באחת הפעמים שנסע אחיו עם בנו האילם לדרוש ברופאים ברכבת, ובתוך הרכבת נסע גם כן הצדיק ה'דמשק אליעזר' זיע"א. ניגש אליו אבי הבן עם בנו האילם ונתן קוויטל ופדיון כנהוג, שזקני הקדוש יעתיר עליו שיושע בדבר ישועה ורחמים, רבינו הרים את מגבעתו מעל ראשו והוריד הכיפה שלו מעל ראשו, והלביש את הכיפה שלו לילד האילם, ואמר לו, שיתחיל לדבר, ותיכף ומיד התחיל לדבר כאחד האדם.

הגה"ק רבי חיים יעקב מקאמרנא זיע"א מח"ס ה'פרי חיים' סיפר ששמע מבעל העובדה הרה"ח ר' מרדכי מייזעס ז"ל מזקני חסידי קאמרנא במונקאטש, שהוא היה איש עשיר אמיד גדול ומפורסם, והיה מלווה מעות ליהודים ולהבדיל לגוים גם כן, פעם הגיע אליו דוכס אחד, שילווה לו סך אלף רייניש וקצב את הזמן שעליו להחזיר את ההלוואה, ובתוך אותו הזמן מת הדוכס ההוא, ור' מרדכי הנ"ל חשב, שאשת הדוכס אינה יודעת ממעשה ההלוואה, ע"כ הוסיף עוד מספר אפס בסוף כדי שיהיה השטר הלוואה על סך עשרת אלפים רייניש, ובאמת ידעה אשת הדוכס ממעשה ההלוואה, ובעת שהביא השטר לגבות ממנה המעות, וראתה המעשה שעשה, הזמינה אותו לבית המשפט על מעשה המרמה שרצה למות אותה, והיה בסכנה גדולה, וכמעט שהיו יכולים להרוג אותו על זה.

בעת ההיא היה רבינו בשבת קודש בעיר ברגסאז. נסע ר' מרדכי להסתופף אצל רבינו ובמוצ"ש קודש נכנס ר' מרדכי לרבינו ועיניו מלאות דמעות על הצרה הגדולה שנתגלגלה לפתחו, כששמע הצדיק את מה שעשה, קם ממקומו וזעק עליו דברי מוסר על שעלה במחשבתו לעשות כדבר הזה, ובפרט שעתה יצא מזה חילול השם גם כן, וקיבל על עצמו, שמעתה ישא ויתן באמונה אפילו עם עכו"ם, אך הנעשה אין להשיב לגבי המשפט.

רבינו אמר לו, שבשעת המשפט יצייר לפניו דמות דיוקנו, ועל ידי כן תבוא לו הישועה, וכן עשה. כשנכנס לבית המשפט, והקטיגור התחיל להרצות דבריו, לא שת לבו לדברי הקטיגור, אלא עמד וצייר לפניו דמות דיוקנו של רבינו, אך לא אמר הקטיגור אלא מילה אחת ושתיים נפל והתעלף, כשעוררו אותו מעלפונו והתחיל לדבר בשנית, ור' מרדכי עשה כבתחילה וצייר לפניו דמות דיוקנו של רבינו, נפל הקטיגור בשנית והתעלף, כך חזר הדבר ונשנה כמה פעמים, עד שביטלו וויתרו על המשפט, ויצא זכאי בדינו.

הגאון הרב בנימין מנדלזון זצ"ל - נולד בשנת ה'תרס"ד (1904) בעיירה פלוצק בפולין. כבר בנעוריו התבלט בהתמדה, בכישרונות נעלים, במידות תרומיות ובגיבוי קדושה וטהרה. התבלט בעבודת התפילה שלו. רבים מבני פלוצק פנו אליו בעת צרתם וביקשו שיעתיר עבורם. לאחר מלחמת העולם הראשונה עבר לגור ליד חותנו הרה"ח ר' אהרון משה חימוביץ, בעיר בודז'אנוב למשך עשר שנים. בזמן הזה הקים ישיבה, כיהן כדיין ומו"צ והעמיד תלמידים רבים. בשנת ה'תרצ"ד (1934) עלה לארץ הקודש בברכת רבו מרן האדמו"ר ר' אברהם מרדכי אלטר מגור (ה'אמרי אמת' זיע"א). כשהגיע לארץ, הציעו לו מכפר-אתא את משרת הרבנות והוא נענה בחיוב. בתוך תקופה קצרה יצא שמעו הטוב לתהילה כפוסק, דיין, גאון, מתמיד וצדיק מופלא. עסק בקירוב הנוער להש"ת. ביתו שימש כ'חדר בי"ד'.

רבים פנו אליו ורבינו חיזק אותם בדברי אמונה. עסק רבות ב'שלום בית'. פיקח על בית השחיטה ועל ענייני הכשרות בעיר. עודד וגידל בחורים ששרדו את השואה ושימש כעומד מצד החתן בעת חופתם. צעד ברגל מהאטליז לחנות כדי לעמוד מקרוב על משמר הכשרות, בעצמו ללא כל שליחים. פעם, לאחר שגער בבעל מאפיה שזלזל בהוראותיו, ראו את רבינו מתהלך בביתו בצער כשהוא ממלמל לעצמו: **"אם לא הייתי חוטא, לא הייתי נאלץ לנזוף באיש יהודי"**. בשנת ה'תשי"ב (1952) לקראת שנת השמיטה, עבר לשמש כרב של מושב קוממיות. פעל למען שמירת שמיטה ללא הסתמכות על היתר המכירה. היה פעיל מרכזי בקרן השביעית, שתומכת כלכלית בחקלאים שומרי שמיטה. במשך שנות השמיטה אנשי המושב ראו ניסים רבים. יסד ישיבה לצעירים. מאוחר יותר הקים כולל לאברכים. הרב דאג לספק את משכורתם. בהמשך יסד ת"ת לתשב"ר. ייסד 'קריה חינוכית לבנות' ברוח בית יעקב. בשנת ה'תשל"ג (1973) הרחיב את היקף קרן השביעית, כך שתתמוך גם בחקלאים שאינם חרדים, שבחרו שלא לעבד את אדמתם בשמיטה. מרן הגאון ר' אהרון רוקח מבעלזא אמר על רבינו: **"רב מלפני מאתיים שנה"**. מרן החזו"א התבטא אודותיו בהערצה: **"כל מעשיו לשם שמיים והוא צדיק גמור"**. נפטר ב-כ"ד אייר ה'תשל"ט (1979). חי כ-75 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: הגאון ר' מנחם מנדל (רב העיר וראש הישיבה בפלוצק). **אימו:** מרת חנה דבורה (נכדת ר' משה מזאלישין, מח"ס 'משפט צדק' ומצאצאי רבי מרדכי יפה ושושלת וורקא). **מרבתי:** אביו, ר' מנחם מנדל. **נשותיו:** מרת מרים (זיווג ראשון- נפטרה בצעירותה), בת ר' אהרון משה חיימוביץ מבודז'אנוב שבפולין (זיווג שני). **ילדיו (זיווג ראשון):** ר' מנחם מנדל (מילא את מקום אביו כרבה של מרבני ארגון 'תורה ויהדות לעם', יו"ר קרן השביעית וראש כולל במושב קוממיות). **ילדיו (זיווג שני):** מרת חנה דבורה (נישאה לר' יעקב קליין).

בשנת ה'תשכ"ב בעת חקירת רבינו על"י צוות חוקרים ושוטרים, בעקבות עלילת הדם הידועה מסביב לחטיפת הילד "יוסלה", התבקש להדגים את כתב ידו לצורך בדיקה פוליגרפית. רבינו העלה על הנייר בכתב ידו הקדושה את י"ג העיקרים 'אני מאמין' של הרמב"ם, באומרו: "אולי כשחוקר הפוליגרף יבדוק את השורות האלו, אולי בינתיים יקרא את תוכן הדברים - הלא כשאומרים "אני מאמין" מתחזקת האמונה בלב. אולי יספוג ריח של אמונה".

הילד 'יוסלה' שוחמך שהה זמן מסוים בקוממיות. רבינו חיזק אותו ביהדות, דבר שכמובן אין בו עבירה על החוק. המעלילים רצו לסבך את רבינו בפלילים ולהענישו. הם הוציאו דיבה, כאילו התקיימה אסיפה חשאית בכולל חזו"א בבני-ברק באחד ממוצאי שבתות כדי לדון על חטיפת הילד והסתרתו. הם טענו כי רבינו השתתף באספה. כדי להפריך את העלילה, היה צורך להביא עדים שיאשרו בבית-המשפט, כי רבינו שהה באותו הזמן בקוממיות ולא יצא מתחומי המושבה. אחד העדים היה יהודי מירושלים. אותו יהודי הגיע לפני שבת למושב כדי לאסוף תרומות. באותו מוצ"ש רבינו הלך איתו מבית לבית ושידל את התושבים שיתנדבו לסייע לאיש בעין טובה. דא עקא: האיש היה מפליטי השואה ועוד לא נמחו מזיכרונו איימי הימים הקשים. הוא נרתע מכל פגישה עם חוקרי משטרה ושוטרים וכיו"ב, וסירב להעיד.

רב חשוב ניסה להשפיע עליו שילך להעיד. בתוך דבריו קבע בחומרה: "אם אינך מעיד, הרי אתה חוטא בלאו דאורייתא "אם לא יגיד ונשאר עוונו". רבינו, שהיה נוכח באותו מעמד, מיד קם ואמר: "במטותא, אל יאמר כך. בית-משפט יש לו דין ערכאות. ממילא אין פה שום 'עדות' ולא איסור של 'אם לא יגיד', אין פה אלא בקשה מאיש זה לגרום לי טובה. שיספר את מה שידוע לו". סוף דבר היה שהיהודי לא התגבר על קשייו, והודיע באופן מוחלט שלא ילך להעיד. רבינו מיד פנה אליו בבקשה: **"עשה עכשיו כהבנתך, אבל אל תימנע בגלל כך לבוא שוב אלינו בעתיד לאסוף תרומות, כמו שהיית רגיל עד הנה. אני גם אמשך לעזור לך..."** (מדברי הרה"ג אהרן סורסקי "מרבצי תורה מעולם החסידות")

רבינו נודע במסירותו ובחמלתו לבני הישוב. לפעמים היה עולה במיוחד לירושלים עם שאלה מסובכת בסירכא של ריאה, כשהריאה ביד הקצב שהתלווה אליו, על מנת להכריע בהוראה זו יחד עם הרב מטפליק. השו"ב דכפר אתא ר' חסידא סיפר: "פעמים רבות, הרב שלח אותי לירושלים עם הריאה וביקש שהרב מטפליק יצטרף אליו להכריע בידי טריפות. אחרי שקרא את מכתבו של רבינו וסברותיו בכוחא דהיתרא, הסכים אף הוא להכשיר. כאשר רבינו שמע, כי הסכים עימו הרב מטפליק, הוא התפרץ בבכי וציווה לתת שתיים לירות וחצי צדקה לעניים (בימים ההם היה זה בערך שבועיים פרנסה למשפחה בינונית) ולא התקררה דעתו, עד שקרא מיד לגבאי צדקה ואמר שיחלק את המעות מיד, כדי שיבואו לידי העניים עוד לפני שבת. זאת עשה כדי לכפר על כך, שנאלץ לפסוק נגד דעת הפוסקים המחמירים. לימים גילה לבנו כי בעת שמכריע להקל נגד דעות המחמירים, בשאלה הנוגעת לאחרים נוהג הוא להתענות בצום.

הרב יעקב לורברבוים מליסא זצ"ל: נולד בזבורוב (בוהמיה) בשנת ה'תק"כ (1760). בן למשפחת רבנים מיוחסת ונינו של ה'חכם צבי'. מגדולי חכמי פולין ואשכנז. פוסק ורבה של ליסא (מחשובי מפרשי השולחן ערוך על יורה דעה וחושן משפט). בגיל צעיר התייתם מאביו ומאמו, ואחותו הגדולה קיבלה עליה לפרנסו- אם יתמיד בלימוד התורה. גדל בבית ר' יוסף תאומים. בתחילה כיהן כרב במנוסטריץ'. בשנת ה'תקנ"א (1791) התמנה לרב בקאליש (היה אב"ד בקאליש). בשנת ה'תקס"ט (1809) התמנה לרבה של ליסא. בשנת ה'תקפ"ח (1828) שימש כרב בסטרי שבגליציה (כיום אוקראינה). נפטר ב-כ"ה אייר ה'תקצ"ב (1832) בסטרי. חי כ-72 שנים.

אביו: ר' יעקב משה (רבה של זבורוב. נפטר לפני שנולד רבינו). **מרבותיו:** ר' יוסף תאומים (רבה של בורשטין, קרוב משפחה) ור' משולם איגרא (רבה של פרשבורג). **מתלמידיו:** ר' אליהו גוטמכר (הרב מגרידיץ), ר' צבי הירש קאלישר, ר' משה טורנר (הרב מנשווא), ר' ליב בלקש (רבה של קאשין), ר' שמואל קארו (רבה של צמפלבורג), ר' שרגא פייבל דנציגר מגריצא, ר' זושא מפלוצק (בעל 'תורת ה'הן'), ר' יעקב אהרון (רבה של אלכסנדר), ר' נתן לייב אשכנזי ועוד רבים. **מספריו:** **יחוות דעת**- על שו"ע יורה דעה **ימקור חיים**- שו"ע אורח חיים ועל הט"ז ומגן אברהם **יחיות גיטין**- שו"ע אבן העזר **ייעקב**- שו"ע אבן העזר ועל כתובות **ינתיבות המשפט**- שו"ע חושן משפט והשגות הספר **קצות החושן** של ר' אריה לייב הלר **יאייר נתיב**- תשובות להשגותיו של 'קצות החושן' על 'נתיבות המשפט' **ידרך החיים**- סידור **ימעשה ניסים**- הגדה של פסח **ינחלת יעקב יקהילת יעקב**- הלכות קידושין והלכות יום טוב **יאתת ליעקב**- אגדות הש"ס **יאמרי יושר**- מגילת רות **יתעלמות חכמה**- מגילת קהלת **יצרור המור**- שיר השירים **יפלגי מים**- על מגילת איכה **ימגילת סתרים**- מגילת אסתר.

בעגלה נסעו מספר יהודים. בניהם ישב רבינו לבוש בבגדי עני. איש אינו הכירו. לפתע זעק אחד הנוסעים: **"ארנקי, ארנק המלא בכסף איננו!"**. מיד פרצה המולה בעגלה. זה מאשים את זה, וזה צועק על זה. איש מהנוכחים לא הודה באשמה. רק רבינו ישב בפיתנו. מבטו של בעל הארנק ננעצו באיש העני היושב בפיתנו ונראה כקבצן. "כנשראה שהיהודי הזה גנב את ארנקי! הוא מתעלם מכל הנעשה כאילו אינו יודע מאומה על הגניבה. עיניו נראות חריפות וערמומיות. **"אדוני, אתה לא תתחמק מלתת את הדין על מעשיך!"**. צעק האיש ותפס את רבינו בשרוולו בנחישות.

ברגע שהגיעו לעיר הקרובה, הנוסע לקח את רבינו לבית הדין, בתקווה שהארנק יחזר לידי. שמעו הדינים על גניבת ארנקו ועל חשדותיו בעני שלפניהם. אחרי שמיעת טיעונו של הנגנב, פנו הדיינים לנאשם בגנבה, וביקשו לשמוע מה יש לו לומר להגנתו. רבינו אמר, כמובן, כי לא היו דברים מעולם. כל העת היה עסוק בלימודו, ולכן לא שמע את הצעקות בעגלה. הדיינים אמרו: **"לפי הדין חייב אתה בשבועה!"**- "אם כך, הבה ונתפשר", אמר רבי יעקב לבעל הארנק הגנוב, **"אשלם לך מחצית מן הסכום שהיה בארנקי!"**. "מה פתאום?!" זעק הנגנב, "גנבת לי סכום גדול ואני רוצה אותו בשלמותו!". "הנה", פנה לדיינים, **"רואים אתם? אם הוא מוכן לשלם-ודאי הוא הגנב. אין ספק בכך!"**.

"אתן לך שלושה רבעים מהסכום", ביקש רבי יעקב, **"העיקר שלא אצטרך להישבע!"**- "תראו תראו, הוא מנסה להרוויח", כעס בעל הארנק, "גנב שכמוך! מה כבר הספקת לעשות בכספי? החזר את הסכום בשלמותו, אינני מותר אפילו על אגורה אחת!". שתיקה השתררה בבית הדין. ניסה רבינו שוב: **"אשלם לך יותר משלושה רבעים, נגיד שמונים אחוזים מהסכום!"**. "בשום פנים ואופן לא אותר!" פסק הנגנב, "אתה המנסה להרוויח על חשבונותי?". הדיינים פסקו שאין בררה אחרת וחייבו את הנאשם בשבועה. רבינו הסכים אך ביקשה: **"אני רוצה להתכונן לשבועה כמה דקות"**. נתנו לו הדיינים פסק זמן להתכונן. רבינו פנה לפינת החדר ושקע בתפילה, **כשכל גופו רועד מאימת השבועה**. ראש בית הדין, עקב אחר מעשיו בפליאה. הוא בודאי אדם גדול וצדיק ובטוח שידינו נקיות ואין הוא גנב.

דממה שררה בחדר. פתאום נשמעו צעקות מבחוץ. "הוא נפל, התעלף!". היה זה אחד הנוסעים בעגלה, אשר הגיע למקום וראה את המתרחש באולם בית הדין-ואז התעלף. כאשר העירו אותו והושיבו אותו על כיסא פרץ בכי. **"אני גנבתי את הארנק"**, סיפר בבושת פנים, "כדי שלא יגלו את מעשי-השתתפתי במהומה שהיתה בעגלה. כאשר הגיעו לעיר, תקפו אותי הרהורי חרטה על מעשי ולכן הגעתי לבית הדין להשיב את הגניבה. כשראיתי את הנוסע הזה", הצביע על רבינו, "מתכונן בדחילו ורחימו לשבועה- תקפה אותי בושה נוראה".

פנה אב בית הדין לרבינו וביקש שיגלה את זהותו, רבינו סירב. **"אני גוזר עליך בגזרת מרא דאתרא שתגלה את זהותך!"** ציווה הרב. רבינו אמר בפשטות: **"שמי יעקב לורברבוים מליסא"**. הרב הבין שלפניו עומד אחד מגדולי הדור, הגאון המפורסם רבי יעקב מליסא ה'חיות דעת'. הרב נבהל: "אוי לי שחשדתי בכך וחייבתי אתכם בשבועה! אנא, מחלו לי", קרא בקול נשבר, "לא הכרתי כי אתם העומדים לפני!". רבינו הרגיע אותו בקול רך: "אינך צריך לבקש מחילה כי לא היית חייב להכירני, ועשית כדון תורה". שאלו רב העיר: "אך יסביר לי רבינו, מדוע הסכים לשלם סכום גדול כל כך ולא הסכים בשום אופן לשלם הכל?". הסביר רבינו: **"העדפתי לתת את כל כספי ובלבד שלא להישבע"**, לכן אמרתי תחילה שאשלם מחצית האבדה- אך בעל הארנק לא הסכים. אמרתי שאשלם שלושה רבעים, וגם לזה הוא לא נענה. אז עשיתי חשבון של כל רכושי, והגעתי למעט פחות משווי הגניבה, אולם ללוות לא רציתי כי ידעתי שאין לי ממה להחזיר. לא היתה לי ברירה אלא להישבע. אבל עזר לי הקב"ה והביא את הגנב שיחזיר את אשר לקח, ונפטרתי מהשבועה!".

הרב חיים חורי זצ"ל - נולד בשנת ה'תרמ"ה (1885) בעיר הדיגת שבאי ג'רבה (טוניס). (לאחר שהוריו פנו אל בית-הדין בו הדיין ר' משה בן כמוס מאזוז עמד בראשו מאחר ולא נולדו להם ילדים וביקשו להיפד. הצדיק בירך ורבינו נולד כעבור שנה). בצעירותו עבד במקביל ללימודי התורה היות ולא רצה להיות מכתרה של תורה עבד בדפוס. בהיותו כבן 18 הוסמך לרבנות והתמנה למורה ושליח ציבור בקהילת גאבס. בהמשך חזר לדיגת והחל לכהן כרב וכדיין. בשנת ה'תרפ"ו (1926) בעקבות עזיבתו של רבה של קהילת גאבס (ר' יצחק בוקבזה שנקרא לשמש כרבה של טריפולי) נקרא למלא את מקומו. התנגד בחריפות לחינוך הצרפתי, דאג לעניי הקהילה. הקים בג'רבה את ישיבת 'תורה וחיים', מוסדות צדקה וחסד. הקפיד להיות תמיד ראשון התורמים ע"מ לשמש דוגמא. **דרשן בחסד עליון. מלומד בניסים. בעל אמונה עצומה לבורא. ענוותן. רבים פנו אליו והצדיק סייע ככל יכולתו.**

השתוקק לקיים את המצוות התלויות בארץ ובשנת ה'תשט"ו (1954, בהיותו כבן 70) עלה לארץ ישראל, התגורר תקופה קצרה בבית בנו (ר' ינון אברהם ברוך שלום) בבני ברק והתיישב בבאר שבע. הוקמה עמותה על שמו העוסקת בהקמת בתי-כנסת ומסייעת במימון ספרי תורה. על שמו נקראו רחובות באשדוד, לוד, אופקים ונתיבות. נפטר ב-כ"ה באייר ה'תשי"ז (1957). חי 72 שנים. ציונו בבית-העלמין בבאר שבע.

סבא: ר' יעקב (מצד אביו), ר' כליפה (מצד אמו). **אביו:** ר' אברהם זקן. **אמו:** מרת סעדונה. **מרבותיו:** ר' משה זקן מאזוז, רבי פראג'י עלוש. **מתלמידיו:** ר' יוסף (סוסו) הכהן, ר' רפאל כ'דיר צבאן. **נשותיו:** בתו של ר' דוד חדאד. **ילדיו:** שתי בנות- מאשתו הראשונה. שבעה בנים וארבע בנות- מאשתו השניה (חלקם נפטרו בגיל צעיר). **בנו:** ר' ינון אברהם ברוך שלום מרבני ישיבת כיסא רחמים. **מספריו:** **ידרך חיים**- על התנ"ך והש"ס **יחסד ואמת ינפלאות גדולות**. בנוסף נכדו ר' שושן כתב ספר על פועלו של הסבא.

כאשר רבינו נסע במונית מעירו גאבס, בלווית ר' שמואל עידאן צוק"ל, מנהל ישיבת "כסא רחמים" התאחרה השעה וזמן תפילת מנחה כמעט עבר. ביקש ר' חיים מהנהג לעצור כמעט, כיוון שזמן התפילה עומד לחלוף. אולם על אף הפצרות חוזרות ונשנות - הנהג לא נעתר. לפתע, **כעבור רגע קל, כבה מנוע המכונית**. ניסה הנהג להתניעה - אך ללא הועיל. ירד הנהג לנסות לאתר את מקור התקלה, ובינתיים ירדו הצדיק ומלווהו להתפלל מנחה בצד הדרך.

לאחר שסיים את תפילתו בכוונה רבה, שאל הרב את נהג הרכב הגוחן על המנוע: "מדוע אינך נוסע?". "עדיין לא הצלחתי לאתר את הקלקול במכונית", השיב הנהג. "אין מה לתקן", אמר הרב, "דבר לא התקלקל. היכנס למכונית וסע לשלום". משך הנהג בכתפיו, הוריד את מכסה המנוע, **ונכנס למכונית והתניעה. המנוע פעל ללא דופי.**

במשך כל הדרך עד שהגיעו לעיר ג'רבה, מחוז חפצם, לא פסק הנהג להתפעל ולהשתומם ואמר, **כי יודע הוא לבטח שאך ורק בגלל סירובו לעצור לצורך התפילה אירעה התקלה, ומבקש הוא סליחה ומחילה**. התנה הצדיק את סליחתו, בכך שהנהג יעצור מעתה לכל יהודי, שיבקש חניה לצורך תפילה. (אור דניאל)

פעם ישב רבינו ולמד. לאחר מספר דקות נשמעה נקישה על הדלת, ונכנס אחד מבני הקהילה כשעל פניו נראו אותות מצוקה. הושיבו הרב, האיר לו פניו וביקש ממנו להירגע ויפרוק את מועקתו. "איך אוכל להירגע", רעד קולו של האיש, "צרה נוראה עומדת להתרגש על ראשי. **במו ידי הבאתי עלי את אסוני!**". "מניין לך שעומדת להתרגש צרה?", הרגיעו הרב, "הן ישועת ה' כהרף עין ואפילו חרב חדה מונחת על הצוואר אין להתייאש מן הרחמים!".

"מניין לי?", חזר האיש כהד על הדברים, "**הרי אני גרמתי לך! מחר תבוא עלי (ל"ע) שואה**, ולא אוכל לעמוד בה אאבד עצמי לדעת ולא אמיט עליי קלון!". "חלילה!", קטע הרב את דבריו, "הירגע, וספר לי מה הבעיה". סיפר האיש שמצבו היה דחוק עד מאוד, והוצרך להלוואה דחופה. פנה הוא אל הבנק, וזה ביקש ערבים. מאחר ולא יכל להשיג ערבים שיסכימו לחתום בעבורו. מאחר שהיה בטוח בעצמו שיוכל להשיב את ההלוואה, הלך הלה וזיף את חתימותיהם של כמה מעשרי העיר".

הבנק קיבל את הערבות והעניק לו את הלוואה. בטוח היה, שיוכל לפרעה. בינתיים הלך מצבו והורע. מחר מגיע יום הפירעון, ואין לא ידו לפרוע את חובו. **הבנק יפנה לערבים, והם יכחישו את דבר הערבות, הזיוף יתגלה, שמו יוקע לדיראון עולם, והוא יאסר ויישפט**. מי יוכל לשאת את הקלון? מי יוכל לשאת את הבושה? מה יהיה עם אישתו, מה עם הילדים? כיצד ילדיו יגיבו כאשר ישמעו כי אביהם גנב? טוב מותו מחייו!

סגר הרב את הגמרא שלפניו, נטל גיליון נייר וביקש מהדובר רשימה מפורטת של הערבים שחתימתם זיפה. "לך לביתך לשלום", אמר לאיש, "ובוא אלי מחר בצהריים". מיד שלח הרב לקרוא לאותם עשירים. נקבצו ובאו תמהים ותוהים. אמר הרב: "קראתיכם לאספה מיוחדת, ותנאי ראשון לה סודיות מוחלטת". הסתקרנו והתחייבו. סיפר להם הרב את הסיפור ואמר: "זהו, עתה יודעים אתם הכול. כל אחד יתן כפי יכולתו, **וגם אני ארים את תרומתי**".

מיד התחייבו כל אחד והסכום נאסף. שב הרב והזהירם על הסודיות והתפזרו לבתיהם. למחרת, קרא הרב לנאמנו, מסעוד מימון, **נתן בידי השטרות, שנתנו לו אמש, ושלחו אל הבנק לפרוע את חובו של אותו האיש. החזיר הבנק את השטר ואת הערבות**. בצהריים, כשהגיע לבית הרב, **מסר לו הרב את שטרותיו**. נרעש האיש והחל לבכות בכי של אושר ושמחה. הבטיח שלא ישוב עוד על מעשהו והתחייב שכאשר יעזור לו ה' יצליח את דרכו במסחר יחזיר את הסכום במלאו. (יוסף דעת)

האדמו"ר הרב חיים הגר מקוסוב- נולד בשנת ה'תקנ"ה (1795). כבר מימי ילדותו ניכר, כי לגדולות נוצר. בעודנו תינוק כבר ידע לקרוא "הודו לה' קראו בשמו". לאחר נישואיו היה סמוך על שולחן חותנו בשפיטובקא, שם עלה והתעלה בתורת הנגלה והנסתר. רבינו הסתיר עצמו מעיני כל ומעולם לא התערב בוויכוח הילכתי. איש לא ידע את כוח גדולתו ואת ידיעותיו. לאחר פטירת אביו ב-ט"ו בחשוון ה'תקפ"ו (1825) החל לשמש כאדמו"ר השני בשושלת קוסוב-ויז'ניץ.

צדיקי דורו העריצו אותו ולא חסכו בשבחים על מנת לתאר לעולם איזה צדיק שוכן בתוכו. חריף ובקי בתורה הקדושה. עיקר מהותו הייתה חסידות צרופה באהבת ישראל. ה'חזקה הקדוש' העיד עליו בפרהסיה כי הוא 'נוטר ברית'. כשרצה רבינו להתחבא ולא לשבת ב'מזרח' כראוי לו ולהיותו בן לצדיק מקוסוב, קרא לו ה'חזקה מלובלין' והושיבו בין תלמידיו הגדולים. שימש כגבאי צדקה של ארץ ישראל. **עוד בהיותו ילד קטן זכה לראות את אליהו הנביא. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו.** נפטר ב-כ"ה אייר ה'תרי"ד (1854). חי כ-59 שנים. ציונו בקאסוב.

אביו: האדמו"ר ר' מנחם מנדל מקוסוב. **אימו:** מרת שיינה רחל (בת דודו הרבני החסיד רבי שמואל שמחה זימל מקוסוב). **אישתו:** מרת ציפורה (בתו של רבי יהודה מאיר משפיטובקא, נכדת רבי פנחס מקוריץ). **מרבותיו:** האדמו"רים אביו, ר' מנחם מנדל, ר' אברהם יהושע השיל (ה'אוהב ישראל' מאפטא), ר' יעקב שמעון שפירא מזאסלב (דודו), ר' אריה לייב (ה'סבא משפולין'), ר' בנימין זאב וואלף מז'אבריז', ר' יעקב יצחק הורוביץ (ה'חזקה מלובלין'). **מתלמידיו:** ר' אלימלך ויסבלום מרודניק, ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב, ר' חיים הלברשטאם ה'דברי חיים' מצאנז, ר' שלמה מסקאהל. **ילדיו:** ר' יעקב שמשון (אדמו"ר בקוסוב), ר' יוסף אלטר (אדמו"ר בראדוביץ), ר' מנחם מנדל (האדמו"ר הראשון מויז'ניץ), מרת יוכבד (נישאה לר' פנחס יוסף שפירא מקוסוב), מרת העניא (נישאה לר' ישראל מקרמניץ), מרת שיינא רחל (נישאה לר' יהושע אלעזר חודורוב מקולומייה). **מספריו:** יתורת חיים- דרושים על התורה (הובא לדפוס על ידי נכדיו).

רבינו סיפר לבנו הרה"ק בעל ה'צמח צדיק' זיע"א פעם אחת בשמיני עצרת בעת רצון: "בני, מעודי היה קשה לי מה שאומרים בזמירות של מלווה-מלכה, 'אשרי מי שראה פניו בחלום', הרי מי שלא זכה לראות את אליהו הנביא בהקיץ, כיצד ידע בעת החלום שרואה אותו, הרי הוא לא יודע, כיצד הוא נראה. אבל אני, אם אראה את אליהו הנביא זכור לטוב בחלום, אכיר אותו מיד, כי ראיתי אותו בהקיץ אצל אבי, ומעשה שהיה כך היה: בילדותי הייתי ישן במיטת אבי".

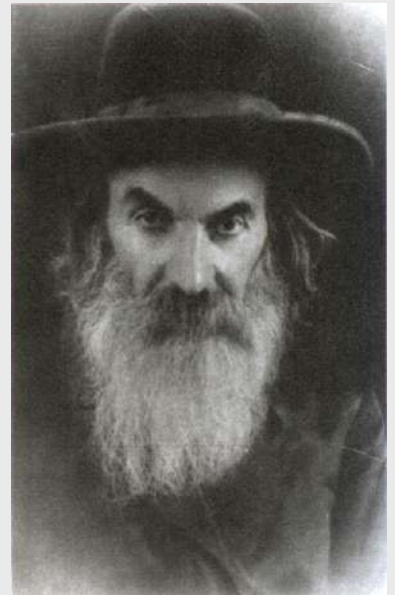
"לילה אחד התעוררתי מהשינה, לקול שיחת אבי עם מאן דהוא. ראיתי, כי איש זקן ופניו מאירות יושב על כיסא אבי, ואילו אבי יושב בצד. כאב לי על כך מאוד- מי הוא זה, אשר מלאו ליבו לעשות כן? לפתע שמעתי את אבי אומר לאורחו: 'אלהו! כאן במיטתי שוכב חיימלאניע שלי, רצוני שתברכו אותו!'. בשומעי כי זה אליהו הנביא, אחזוני אימה ופחד והתכסיתי בשמיכה מעל ראשי. אליהו הנביא ניגש אלי, הניח ידו הקדושות עלי מתחת לשמיכה, וברכני. בינתיים הצצתי מבעד לשמיכה על פניו, וראיתי את פני קודשו. לכן אם אני אראה אותו בחלום- אכיר אותו מיד, שהרי ראיתי אותו גם בהקיץ".

שמחת פורים בקוסוב הייתה מלאת עליצות וחדווה היו מקיימים ממש 'עד דלא ידע'. פעם אחת התחפשו כמה מחסידי קוסוב לשוטרים. כך הלכו ממקום למקום עד בואם אל הרבי. בבית המדרש הם תפסו את אחד מהעניים, שהיו מצויים שם והביאו אותו אל אביו של רבינו. "אין ליהודי זה ת.ז.", ושאלו את הצדיק: "יאמר נא רבינו מה לעשות באיש זה?". אמר להם רבי מנדל: "הביאו אותו לבני רבי חיים. הוא יאמר לכם מה תעשו". עשו כן, אמר להם רבי חיים: "**בכלא יכלא, לא מפני שאין לו ת.ז., אלא מפני שהוא גנב!**".

פרצו ה'שוטרים' בצחוק רב. הם חשבו זאת להלצה מוצלחת של רבי חיים. אולם הם עשו כדבריו. הם סגרו את העני במרתף, והביאו לרבי חיים את המפתח. כך עבר עליהם כל הלילה. בבוקר באו השוטרים וביקשו את המפתח כדי לשחרר את האסיר. להפתעתם, רבי חיים סירב. העני האומלל דפק על הפתח והתחנן שישחררו אותו. אולם רבי חיים לא שעה לבקשות. מצפונם של ה'שוטרים' העיק עליהם; לא רק שאסרו יהודי מסכן במרתף צר, אלא גם מנעו ממנו ללכת לאסוף לעצמו צדקה, ובעיקר בפורים ש"כל הפושט יד נותנים לו". הם ביקשו פעם נוספת בפני רבי חיים שיתן את המפתח, אולם הוא נשאר בשלו. בשושן פורים אחר חצות הגיע לבית המדרש בבהלה יהודי תושב אחד הכפרים הסמוכים: "**אולי ראיתם עני וצורתו כזו? אמש עני זה היה אצלי, ובלכתו גנב חפצים יקרים!**". הבינו הכול כי הכוונה לאותו עני, אשר כלוא במרתף. פתחו את אמתחתו ומצאו בה את כל אשר נגנב. אז ראו כולם, כי רוח ה' התנוססה ברבי חיים.

רבינו נהג לנסוע מדי שנה למרחץ חצי-עמיר הסמוך לאטיניה. במרחץ זה שהה מספר שבועות. פעם בעת שהותו במרחץ, בא אליו יהודי כפרי שגר בכפר הסמוך ובפיו תלונה על הפריץ של כפרו המתאנה לו וגורם צרות צרורות לבני ביתו. אמר לו הרבי: "טוב יהיה שאראה את הפריץ המרושע הזה פנים אל פנים ואז אדע את אשר יש לעשות". שמר הכפרי את הדבר בליבו. הוא התיישב ליד ביתו של הרבי שהיה סמוך למרחץ, שמא יבוא למרחץ גם הפריץ, כאשר הסכין לעשות תמיד. באחד הימים ראה הכפרי את הפריץ נוסע ליד המרחץ במרכבתו המהודרת. מיהר הכפרי אל הרבי וכל עוד נפשו בו זעק: "רבינו הקדוש! הנה הוא, הרי הוא לפניך הפריץ המרושע!". יצא רבינו אל מרפסת ביתו, נעץ עיניו בפריץ ואמר אל הכפרי, שהיה עדיין כולו נרגש מריצתו אל הרבי: "חזור אל ביתך. שוב לא יתאנה לך הפריץ". העידו אלו שהיו עם הרבי במרחץ: אך נעץ הרבי מבטו בפריץ, החלה העגלה שלו לרוץ במהירות עצומה. הם עלו הרים וירדו בקעות והכל במהירות פראית, עד שהעגלה נשברה לרסיסים, הפריץ התרסק לחלוטין, והסוסים ברחו לכל עבר.

הרה"ק רבי שלמה גולדמן מזוועהיל: נולד בשנת ה'תרכ"ט (1868). כבר מגיל ינקות היה "יניק וחכים" ושמו יצא למרחק כנער חכם פלאי בעל מידות תרומיות ולבטח עתיד הוא לגדולות ונצורות. בשנת ה'תרס"א (1900) עת הגיע לגיל 32 הקים יחד עם אחיו, רבי יחיאל מיכל גולדמן ישיבה גדולה בעיירתו ועמד בראשה. כשפרצה מלחמת העולם הראשונה גילה ר' שלמה גבורה עילאה, הוא עבר בין התושבים לעודם ולחזק את רוחם, הוא שימש בתקופה קשה זו לאביהם של התושבים ודאג לכל צרכיהם. לאחר לחץ גדול מצד הקומוניסטים, שהצרו את צעדיו בשנת ה'תרפ"ו (1925), עלה הרב לארץ ישראל עם נכדו, רבי מרדכי, לעיר הקודש, ירושלים.

כשירדו מהספינה ביפו, אמר רבי שלמה לנכדו: "אנחנו משליכים את האדמו"רות לים". והוא נהג בצניעות והסתרה גמורה. כך נהג במשך שלוש שנים בהם כילה את חסכוניותו והגיע לפת לחם ממש. הוא השתכן בירושלים בעיר העתיקה, שכר שם דירה קטנה וחי כאחד האדם. במשך כל אותם שלוש שנים הגיעו לירושלים מכתבים ומברקים עבור "האדמו"ר מזוועהיל" אך אין איש יודע, במי מדובר ולאן לשלוח את המכתבים. באותה עת הגיעו לירושלים תיירים מאיזור זוועהיל והמה זיהו מיד את רבם ושמעו יצא בכל רחבי ארץ הקודש. אט-אט צמחה לה חסידות זוועהיל כשמנהיגם, ר' שלמה, מתעקש לנהוג בענווה ובשפלות ונוסע מידי יום באוטובוס.

הרב התגורר בבית פשוט, כמעט בלי ריהוט, בלי שמשים ובלי גבאים. היה צנוע בהליכותיו, וחי חיי צער ופשטות. גאון בנגלה ובנסתר. רבים נהרו אל הרב לברכותיו. ה'אמרי אמת' מגור שלח לו פתקה עם פידין בימים הנוראים. רבינו העדיף להתחבר לפשוטי העם ושמו והענווה היו לאחד. מלומד בניסים. בעל רוח-הקודש. אוהב הבריות, ועוזר לנרדפים ולנצרכים. נפטר ב-כ"ו אייר ה'תש"ה (1944). חי כ-76 שנים. ציונו בהר-הזיתים. הפורעים הערבים חיללו את המצבות בשנת ה'תש"ח (1947), אך נשאר קברו שלם. המצבה נשברה, ותוקנה בשנת ה'תשכ"ז (1966).

מרבותיו: אביו, ר' מרדכי ור' דוד משה מטשורקוב. **אביו:** ר' מרדכי (משושלת זלאטשוב). **אשתו:** בתו של ר' בן ציון מדוידהרודוק.

○ יפור מופלא שהתרחש עם הצדיק ר' שלמה גולדמן, שבו ניתן לראות מה רב כוחו של הצדיק במרומים, שהקב"ה רצון יראיו יעשה: מעשה בזוג שלא היו לו ילדים. ערב שבת. האשה, צדקנית, הכינה את כל הדרוש מבעוד מועד. על השולחן נמצאים כל מעדני עולם לקראת שבת המלכה. היא ובעלה הולכים יחד לבית-הכנסת. אחד הגויים, שהתגורר בסמוך, נכנס לשכונה בשעה שכולם היו בבית-הכנסת. בעודו משוטט, ריח מאכלי השבת עלה באפו. נקש הוא על הדלת כדי לבקש להשביע את בטנו ממעדנים אלו. אולם בבית אין איש, אין קול ואין עונה.

לא חשב הלה פעמיים ופרץ לבית. מיד ישב הוא על השולחן והחל לאכול את מעדני השבת: חלה, בשר, סלטים ושאר מאכלים ואף לגם מספר כוסות של יין. עוד העוף בין שיניו, ולפתע הגיעו הזוג לאחר התפילה ופתחו את הדלת ונכנסו. למשמע הדלת הנפתחת ליבו החסיר פעימה, הוא הבין שבעלי-הבית חזרו, ולא רצה בשום אופן שיתפסו אותו בקלקלתו, ובאותו הרגע ביקש להימלט, יתפסו אותו אוכל בביתם. תוך ניסיון ההימלטות, עצם העוף נתקעה בגרונו והוא נפח את נשמתו. כאשר נכנסו הזוג לביתם, גילו לחרדתם את הגוי מוטל ללא רוח-חיים.

מה אפשר לעשות? הרי ברגע שיבואו אנשי השלטונות לביתם, יעלילו עליהם לבטח כי הם הרגו את הגוי! הם הביטו ארוכות זה בפני זה מנסים לחשוב, כיצד יוכלו להימלט מהצרה שהגיחה מאי-שם ונחתה על ראשם. האשה התעשתה לאחר דקות אחדות ואמרה לבעלה: "הרי צדיק גדול יש לנו בעיר. פנה אליו וראה כיצד יוכל להושיענו!"

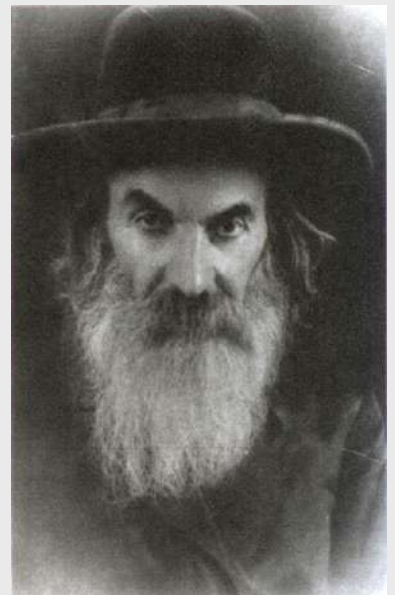
מיד רץ הבעל אל ביתו של הצדיק. באותו זמן הרב היה בעיצומה של הסעודה. פנה הבעל בחשש מה וסיפר, את מה שאירע עימם. הרב חשב מספר רגעים. אדם עז עטו פני הצדיק ולאחר מכן לקח בידו את אחת הכפות שהייתה מונחת על השולחן. נטל את אחד המאכלים והעלה על הכף ממאכלי השבת ואמר: "קח את הכף. פתח את פיו של הגוי ושים בתוכה את המאכל!"

הבעל לא הבין כיצד כף המאכל יכולה לסייע להם להימלט מצרה זו, אך מאחר שהיה חדור אמונת חכמים רץ מיד לביתו, ועשה כפי שציווהו הצדיק. הביטו הבעל והאשה בפני המת וציפו לבאות. לא חלפו דקות אחדות ולתדהמתם הגוי קם על רגליו. משל מעולם לא קרה לו מאומה. השתעל הלה כדקה והביט היכן הוא נמצא. אותות בלבול ניכור בפניו ולאחר שניות אחדות יצא מפתח הבית. הבעל החליט, כי רצונו לעקוב ולראות מה יעלה בגורלו של אותו גוי. הוא עקב אחריו מרחוק ורואה, כי הנה עוזב הגוי את שכונת היהודים ופונה לשכונה, שבה התגורר.

כאשר הגיע לפתח אחד הבתים, פתח את הדלת ועוד בטרם הספיק להיכנס לביתו, נפל ארצה. מיד קמה המולה סביבו וניסו להקימו ולעוררו, אך ללא הועיל, הגוי מת והם נאלצו לקבורו! או-אז הבין הבעל, כי למעשה חזו הוא ואשתו במו עיניהם את תחיית המתים, ועד כמה גדול כוחו של הרבי שנתן חיות לגוי, עד שיגיע לפתח ביתו, כדי שחם וחלילה לא יעלילו עלילות עליהם.

הרה"ק רבי שלמה גולדמן מזוועהיל: נולד בשנת ה'תרכ"ט (1868). כבר מגיל ינקות היה "יניק וחכים" ושמו יצא למרחק כנער חכם פלאי בעל מידות תרומיות ולבטח עתיד הוא לגדולות ונצורות. בשנת ה'תרס"א (1900) עת הגיע לגיל 32 הקים יחד עם אחיו, רבי יחיאל מיכל גולדמן ישיבה גדולה בעיירתו ועמד בראשה. כשפרצה מלחמת העולם הראשונה גילה ר' שלמה גבורה עילאה, הוא עבר בין התושבים לעודם ולחזק את רוחם, הוא שימש בתקופה קשה זו לאביהם של התושבים ודאג לכל צרכיהם. לאחר לחץ גדול מצד הקומוניסטים, שהצרו את צעדיו בשנת ה'תרפ"ו (1925), עלה הרב לארץ ישראל עם נכדו, רבי מרדכי, לעיר הקודש, ירושלים.

כשירדו מהספינה ביפו, אמר רבי שלמה לנכדו: "אנחנו משליכים את האדמו"רות לים". והוא נהג בצניעות והסתרה גמורה. כך נהג במשך שלוש שנים בהם כילה את חסכוניותו והגיע לפת לחם ממש. הוא השתכן בירושלים בעיר העתיקה, שכר שם דירה קטנה וחי כאחד האדם. במשך כל אותם שלוש שנים הגיעו לירושלים מכתבים ומברקים עבור "האדמו"ר מזוועהיל" אך אין איש יודע, במי מדובר ולאן לשלוח את המכתבים. באותה עת הגיעו לירושלים תיירים מאיזור זוועהיל והמה זיהו מיד את רבם ושמעו יצא בכל רחבי ארץ הקודש. אט-אט צמחה לה חסידות זוועהיל כשמנהיגם, ר' שלמה, מתעקש לנהוג בענווה ובשפלות ונוסע מידי יום באוטובוס.

הרב התגורר בבית פשוט, כמעט בלי ריהוט, בלי שמשים ובלי גבאים. היה צנוע בהליכותיו, וחי חיי צער ופשטות. גאון בנגלה ובנסתר. רבים נהרו אל הרב לברכותיו. ה'אמרי אמת' מגור שלח לו פתקה עם פידין בימים הנוראים. רבינו העדיף להתחבר לפשוטי העם ושמו והענווה היו לאחד. מלומד בניסים. בעל רוח-הקודש. אוהב הבריות, ועוזר לנרדפים ולנצרכים. נפטר ב-כ"ו אייר ה'תש"ה (1944). חי כ-76 שנים. ציונו בהר-הזיתים. הפורעים הערבים חיללו את המצבות בשנת ה'תש"ח (1947), אך נשאר קברו שלם. המצבה נשברה, ותוקנה בשנת ה'תשכ"ז (1966).

מרבותיו: אביו, ר' מרדכי ור' דוד משה מטשורקוב. **אביו:** ר' מרדכי (משושלת זלאטשוב). **אשתו:** בתו של ר' בן ציון מדוידהרודוק.

יפר הישיש ר' אברהם חיים שפילברג בספר "צדיק יסוד עולם": "עבדתי בבתי המלאכה של הרכבת בחיפה, תחת השלטון המנדטורי, כמעט יהודי יחיד בין אלפי עובדים ערבים. כשפרצו פעולות האיבה בשנת ה'תרצ"ו, מצאתי את עצמי מוקף בים של שנהא. מכל עבר שמעתי איומים בגלוי: "נשחוט אותך כמו כלב". הייתי בסכנת חיים. חששתי לגרוע מכל.

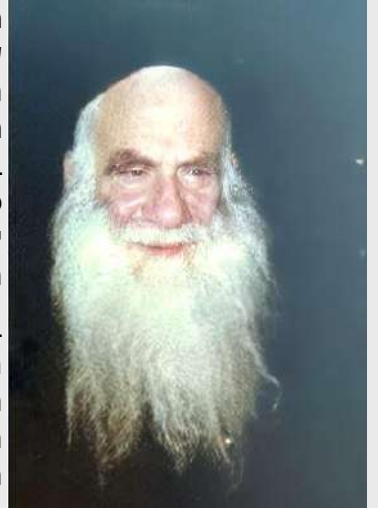
כאשר פניתי לאחד מראשי העובדים הערביים להתערב לטובתי, תגובתו המחישה לי את הסכנה, שבה הייתי שרוי: "הם בסך הכל אמרו לשחוט אותך ככלב, הם לא אמרו לשחוט אותך כחזיר, ומה רע בכך?" הגיב לעומתי בחיוך שטני. פניתי למנהל הראשי האנגלי, עוררתי בו אהדה, והוא היה נכון לעזור לי. הוא הציע לי להיעדר מדי פעם, וגם יעץ לי להוציא תעודת מחלה, עד יעבור זעם. אך כל זה לא פתר את הבעיה, שכן כל יום שנמצאתי בעבודה ראיתי את המוות לנגד עיני. קמתי ועליתי לאחד הגדולים בירושלים. הוא אמר לי לעשות, מה שעשו אבותינו: יעקב אבינו ומשה רבנו הם ברחו, אין ברירה, עליך לעזוב את העבודה ולהציל את חייך, פיקוח נפש". יצאתי אובד עעות, ומצאתי עצמי ממרר בבכי. לא ידעתי, מה אעשה. ודאי שדברי הרב נכונים, אך איך אפרנס את משפחתי? הרבנית אשת הצדיק ראתה אותי ממרר בבכי, ואמרה לי: "לא רחוק מכאן מתגורר 'הזוועהיל צדיק', היכנס אליו", יעצה לי. הלכתי לביתו. אשתו אמרה, כי הרבי בכותל המערבי. רצתי דרך השוק, בדרכי שמעתי ערבי אומר לחבריו: 'הנה יהודי, הבה נחסל אותו!'. והנה התערב ערבי אחר: 'אתם רואים שהוא רץ כמו משוגע, עזבו אותו, הוא משוגע...' בחסדי ה' דבריו התקבלו.

כאשר הגעתי לכותל המערבי, עמד הרבי צמוד לכותל והתפלל. שטחתי את סיפורי לפניו, אך נראה היה, כי אין הוא שם לב אלי, כך היה גם כל הדרך חזרה, אני מדבר והרבי שותק. כאשר הגענו הביתה הרבי התיישב והחל ללמוד, ואני שוב מנסה לעורר את תשומת ליבו, אך ללא הועיל. אחזתי בבגדו והתחלתי בוכה: "רבי הושיעה, אני בצרה. הושיעה לי". עתה נפנה אלי הרבי, הרים את ראשו, שקע לרגע במחשבה פתח ספר, ואז נתן מכת יד על השולחן וקרא: "מה יש לך לפחד?! מי שיגע בך יהיה לו סוף שחור. אין מה לפחד! הרגשתי אדם אחר. למחרת התייצבתי לעבודתי. כשהגעתי למקום, איך שנכנסתי לבית המלאכה, אחד העובדים הנחית מהלומת אגרוף בפני.

"הוי רבי", העליתי בשפתי את הבטחתי של אותו רבי טהור, בראותי את הסכנה, שבה אני נמצא, "ריבוננו של עולם הושיעה אותי בזכות הצדיק". הערבי שהיכה בי החל חוזר על עקבותיו, והנה זו לא גוזמה! הוא הספיק לצעוד ארבעה צעדים לא יותר... ונפל על עורפו ונשאר שוכב. כולם מיהרו להרימו אך הוא לא הגיב כלל... הזעיקו אמבולנס ולקחו אותו במהירות לבית החולים. לא ארכה השעה ובבתי המלאכה פשטה השמועה, שאותו מחמוד מת משטף דם במוח...ומאז המשכתי לעבוד בין אלפי עובדים ערבים, ועד לפרישתי לפנסיה איש לא העיז לגעת בי, איש לא נקף אצבע כנגדי..."

יפר הצדיק הנסתר רבי יוסף וולטוך צצוק"ל, על קדושתו של הרב, כי בשעה שליווה את הצדיק לאחר פטירתו, כאשר הגיעה המיטה של רבי שלמה מזוועהיל, ראה עמוד אש היורד מהשמיים עד למיטה הנישאת למקום הקבורה. זכות קודשו תגן עלינו.

הגאון השקדן רבי עמרם ציון חי אזולאי זצ"ל - נולד ב-ב' ניסן ה'תרע"ט (1918) לאחר שנות עקרות רבות ותפילה נרגשת על ציונו של רבי עמרם בן דיוואן שבמרקו. נקרא ע"ש הצדיק ר' עמרם בן דיוואן והוסיפו לו את השם **ציון** - סגולה לתינוק שמתו אחיו וכן את השם **חי** כסגולה לחיים. בהיותו כבן חמש עלו הוריו לארץ. הפרנסה לא הייתה מצויה, והם חיו בעוני ובמחסור. בשנת ה'תרפ"ה (1924) התגוררו בחצר ישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה. כשגדל למד בתלמוד תורה של עדת המערבים ובסיום לימודיו בת"ת, נכנס לישיבת 'פורת יוסף'. בתחילת דרכו בישיבה, התקשה בהבנת הסוגיות והיו מהרבנים שביקשו לעכבו מלעלות כיתה.

באחת הפעמים, לאחר עמל אינסופי, חש עצמו קרוב לאפיסת כוחות. סבר, שבית המדרש ייק. פתח את ארון הקודש ופרץ בבכי מטלטל. "ריבונו של עולם, אני רוצה לדעת את תורתך הקדושה! לא רוצה להיות עם הארץ! עמרם רוצה ללמוד תורה". חבריו מאותה תקופה מעידים כי מאותו עת השתנה לבלי הכר. מעיינות החוכמה שפעו במוחו. שקדנותו הייתה מופלאה, עד שבירושלים היו אומרים בדרך צחות כי **מן הסתם מתחת ספסלו של רבינו כבר התהווה בור**, מרוב השנים שישב ועמל שם ללא הפסק. כונה 'המתמיד של פורת יוסף'. מעולם לא יצא לנפוש.

בשנת ה'תשכ"א (1960) קיבל את משרת הדיינות בעיה"ק צפת ת"ו. לאחר מכן בחיפה ולבסוף שימש כדיין בתל אביב. הסיר את משקפיו בלכתו בדרך ונמנע מלהגביה את מבטו. היה מנסה להשכין שלום בין הצדדים בכל כוחו. גאון בנגלה ובנסתר. סלד מהשררה והכבוד. עד שנת ה'תשכ"ז (1966) למד בבית הכנסת 'אהלי יעקב' בשכונת זיכרון משה בירושלים והיה לומד ברצף במשך עשר שעות תמימות. בתקופה זו סיים את הש"ס עשר פעמים. בהמשך עבר לבני ברק שם קבע את לימודו בישיבת 'אור התורה'. הזדכך בייסורים ונפטר ב-כ"ו אייר ליל ספירת 'יסוד שביסוד' ה'תשנ"ט (1999). חי כ-81 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: הגאון המקובל ר' שלום מרדכי (שימש אב"ד לעדת המערבים וחבר בית הדין הגדול לערעורים). **אימו:** מרת חיה עיישה (מצאצאי צדוק כהן גדול). **אשתו:** מרת רחל אלקיים. **מרבתי:** הגאון ר' שמואל עזראן, הגאון ר' עזרא עטיה, הגאון ר' משה עדס, הגאון ר' יעקב עדס. **חברות:** הגאון ר' שלום כהן, הגאון ר' יעקב כהן, הגאון ר' ישועה עטיה (קבלה), הגאון ר' בן ציון אטון, הגאון ר' אריה לוי, הגאון ר' חיים קניבסקי. **מתלמידיו:** הגאון ר' מרדכי אליהו. **ילדיו:** מרת נצחיה (נישאה לגאון ר' יעקב יוסף), מרת סימה (נישאה לגאון ר' יעקב טראב), מרת ברכה רוח, ר' שלום

להלן סיפורים המובאים מתוך 'עבדך בן אמתך' שכתבם הנכד, ר' יהונתן ומהם ניתן ללמוד מעט על רבינו: פעם לקח בנו, ר' שלום את רבינו לתל אביב לגה"צ רבי שמעון חירארי זצ"ל, בעל השערי שמעון' כדי לערוך הכרות בין שני הגאונים הצדיקים ושיברכו זה את זה. כאשר יצאו, הצביע רבינו על עקב נעלו של ר' שמעון והפטיר: "שם אני נמצא...". כך הראה ביטול מוחלט של כל ישותו כשראה ת"ח.

אחד מתלמידי הישיבה הצעירים באותם הזמנים היה הגאון המקובל ר' מרדכי אליהו, שהיה מוכשר ובעל מרץ, הוא חיפש מי שילמד אותו חושן משפט ואיווה לו למורה את רבינו. הצדיק הסכים וקבע עימו סדרי לימוד בחברותא בהם לימד אותו את כל תורת חושן משפט, עד שהיה רבי מרדכי מוכן לבחינות. בהגיע העת נבחן רבי מרדכי בהצלחה ובסיוע הראש"ל רבי יצחק נסים התמנה לדיין בישראל ושפט את ישראל בצדק.

כל זמן הלימודים היה התלמיד רבי מרדכי אליהו תמה: "איך זה שרבי עמרם הבקי כל כך בסבכי השיטות אינו ניגש בעצמו לבחינות?". הוא שוחח עימו על כך ורבינו דחה אותו בלך ושוב. **נפשו התאוותה לשקוד על התורה ולא להיות דיין.** קם רבי מרדכי ועשה מעשה נועז. הוא הלך ונרשם לבחינות של הרבנות בשמו של רבינו, ואף חתם במקומו. כאשר קרב מועד הבחינה ניגש אל רבינו ואמר לו מה שעשה.

ר' עמרם ההמום ניסה לסרב, אבל בעצת אשתו הרבנית שהתלוננה על המחסור בבית, ואמרה: "מה בכך שתבחן, ואחר כך תחליט". ניגש והתכונן לבחינות הדיינות בשינון יסודי. טרם כל מבחן היה מתפלל לה' בדמעות ובתחנונים, לבל יבייש את אביו הגדול, הדיין הנודע ר' שלום אזולאי זצוק"ל. גם לאחר שעבר את הבחינה בידיעה מקפת ויסודית, לא התאוה למשרה ורבנות. הוא ביקש להמשיך ולשבת בשלווה ולשקוד על תלמודו האהוב.

○יפרה רעיותו לחתן נכדתה הגאון רבי אברהם בן חיים שליט"א: "שנתיים קודם פרישת רבי עמרם לפנסיה, הגיעה לו הצעה מפתה להתמנות כאב"ד בתל אביב, דבר שיגדיל את משכורתו ואת הפנסיה שלו לשארית חייו. מה גם שבזה יוכל להאריך את ימי משרתו ולדחות את פרישתו לפנסיה. רבי עמרם סירב בכל תוקף. הוא טען בכאבו: **"בגלל דאגתך לפרנסה התמנית לדיין ויצאתי 'בטלן', היה לי מספיק... רצוני להשלים את הזמן הקצוב לי ולחזור לתלמודי..."**

גאוני דורו דיברו רבות בשבחיו. חכם יהודה צדקה התבטא: **"אם אפגוש ברבי עמרם ברחוב, לא אברך אותו ב'שלום' בקול רם, משום שייאלץ לענות לי, ובוודאי יש בכך משום 'ביטול תורה'".** חכם בן ציון אבא שאול אמר: "שווה לבוא לבני ברק רק בכדי לחזות בפני קודשו של רבי עמרם". ואף מרן הראש"ל רבינו עובדיה יוסף, היה נרגש כולו, כאשר היה נפגש עם רבי עמרם: **"באנו לקבל פני שכינה!"**, אמר.

תודתנו לנכדו, הרב יהונתן יוסף על ששלח לנו את החומר

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של
הצדיקים או של הקברים או אם לא שמנו את תמונת
הצדיק או הקבר ויש לו תמונה, אנא שלחו למייל
PnineZadikim@gmail.com

למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com

כל החומר נלקח
מעלון 'פניני עין-חמד' משנים עברו
לקבלת עלון פניני עין-חמד,
יש לשלוח בקשה למייל:
PnineEH@gmail.com

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים וכן בחינוך הילדים